

האדמו"ר מהאלמין
רבי שלום יהודה גראס שליט"א
חיבר למעלה מאלף ספרים על כל מקצועות התורה

זוהר לחשכה באב

חלק ז'

אור הזוהר 203 * אב תשע"ג

מפעל הזוהר העולמי טל: 0527651911

מדרש הנעלם על איכה

זוהר חדש - מדרש הנעלם על איכה

האלפ"א ביתא ששלה רבון העולם להספד של חרבן ביתו

שְׁלַחוּ לְהוֹ בְּנֵי בְּבַל לְבְנֵי אֲרַעַא קְדִישָׁא, לֵן יְאוֹת לְמַבְּנֵי, לֵן יְאוֹת לְמַעְבַּד הַסְּפִדָּא עַל חוֹרְבָן בֵּית אֱלֹהֵנָא, עַל דְּאִתְבַּדְרָנָא בִּינֵי עַמְמֵינָא, וְאִית לֵן לְמִיפְתַּח הַסְּפִדָּא, וְלִפְרָשָׁא אֲלֵפ"א בֵּיתָא, דְּשַׁלַּח מְאָרֵי עֲלָמָא לְהַסְּפִדָּא דְחוֹרְבָן בֵּיתֵיהּ.

שְׁלַחוּ לְהוֹ בְּנֵי אֲרַעַא קְדִישָׁא, יְאוֹת דְּאִתְּוֹן אֲתַבְּדִרְתוּן בִּינֵי עַמְמֵינָא, וְאִתְּוֹן לְבַר מְאָרַעַא קְדִישָׁא, וְיְאוֹת לְבֹו לְמַבְּנֵי עֲלֵיכֹו וְעַל גְּרַמְיִיכֹו, דְּנִפְקִיתוּן מְנַהוּרָא לְחִשׁוּכָא, כְּעַבְדָּא דְּנִפְיָא מִבְּנֵי מְאָרֵיהּ. אֲבַל אֲנִי אִית לֵן לְמַבְּנֵי וְלְמַעְבַּד הַסְּפִדָּא, וְלֵן שְׂדֵר קוּדְשָׁא בְּרִיד הוּא סְפִדָּא דְהַסְּפִדָּא, דְּאֲנִי כְּנֵהָא דְמְטְרוּנֵיתָא, וְאֲנִי מַבְּנֵי בֵּיתָהּ, וְיִדְעִין יְקָרָא דְמְאָרֵי עֲלָמָא. וְלֵן יְאוֹת לְמַבְּנֵי, וְלִפְרָשָׁא אֲנִינֵן אֲלֵפ"א בֵּיתֵינוּ.

וְאֲנִי יְתִמִּין כְּלָא אָבָא וְאִמָּא, וּמְסַתְּכְלִין עֵינֵינוּ לְכוּתְלֵי בֵּיתָא דְאִימָנָא, וְהָא אִתְחַרְבַּ, וְלָא אֲשַׁבְחָנָא לָהּ. דְּהוֹת יִנְקָא לֵן כְּכָל יוֹמָא, בְּיוֹמֵינוּ קְדָמָינוּ, מְשַׁפִּירוּ דִּילָהּ. וְהוֹיִת נְחִימַת לֵן, וּמְמַלְלַת עַל לִפְנָא, כְּאִמָּא לְבָרָה. כְּדָבָר אַחַר (ישעיה סו) כְּאִישׁ אֲשֶׁר אָמוּ תִנְחַמְנוּ וְגו'.

וְהַשְׁתָּא אִסְתְּכְלֵן עֵינֵינוּ לְכָל סַטְר, וְאִתְר בֵּית מוֹתְבָא דְאִימָנָא אֲתַבְּלָבַל, וְהָא אִתְחַרְבַּ. נְבַטְשׁ רִישָׁא לְכוּתְלֵי בֵּיתָא וּמוֹתְבָהּ. מֵאֵן יִנְחַם לֵן, וּמֵאֵן יִמְלַל עַל לִפְנָא, וְיִנֵּין עֲלָנָא כְּמִי מְלָכָא.

וְאֲנִי יְתִמִּין כְּלָא אָבָא וְאִמָּא, וּמְסַתְּכְלִין עֵינֵינוּ לְכוּתְלֵי בֵּיתָא דְאִימָנָא, וְהָא אִתְחַרְבַּ, וְלָא אֲשַׁבְחָנָא לָהּ. דְּהוֹת יִנְקָא לֵן כְּכָל יוֹמָא, בְּיוֹמֵינוּ קְדָמָינוּ, מְשַׁפִּירוּ דִּילָהּ. וְהוֹיִת נְחִימַת לֵן, וּמְמַלְלַת עַל לִפְנָא, כְּאִמָּא לְבָרָה. כְּדָבָר אַחַר (ישעיה סו) כְּאִישׁ אֲשֶׁר אָמוּ תִנְחַמְנוּ וְגו'.

וְהַשְׁתָּא אִסְתְּכְלֵן עֵינֵינוּ לְכָל סַטְר, וְאִתְר בֵּית מוֹתְבָא דְאִימָנָא אֲתַבְּלָבַל, וְהָא אִתְחַרְבַּ. נְבַטְשׁ רִישָׁא לְכוּתְלֵי בֵּיתָא וּמוֹתְבָהּ. מֵאֵן יִנְחַם לֵן, וּמֵאֵן יִמְלַל עַל לִפְנָא, וְיִנֵּין עֲלָנָא כְּמִי מְלָכָא.

וְהַשְׁתָּא אִסְתְּכְלֵן עֵינֵינוּ לְכָל סַטְר, וְאִתְר בֵּית מוֹתְבָא דְאִימָנָא אֲתַבְּלָבַל, וְהָא אִתְחַרְבַּ. נְבַטְשׁ רִישָׁא לְכוּתְלֵי בֵּיתָא וּמוֹתְבָהּ. מֵאֵן יִנְחַם לֵן, וּמֵאֵן יִמְלַל עַל לִפְנָא, וְיִנֵּין עֲלָנָא כְּמִי מְלָכָא.

וְהַשְׁתָּא אִסְתְּכְלֵן עֵינֵינוּ לְכָל סַטְר, וְאִתְר בֵּית מוֹתְבָא דְאִימָנָא אֲתַבְּלָבַל, וְהָא אִתְחַרְבַּ. נְבַטְשׁ רִישָׁא לְכוּתְלֵי בֵּיתָא וּמוֹתְבָהּ. מֵאֵן יִנְחַם לֵן, וּמֵאֵן יִמְלַל עַל לִפְנָא, וְיִנֵּין עֲלָנָא כְּמִי מְלָכָא.

לנו ראוי לבכות, לנו ראוי לספד

כְּשֶׁהֵינּוּ חוֹטְאִים לְפָנֵי אֲבִינוּ, וּמַעֲלָה הִרְצוּעָה לְהַלְקוֹת אוֹתָנוּ, הִיא עֲמֻדָה לְפָנֵינוּ, וּמְקַבֶּלֶת הַמְּלָקוֹת שֶׁל הַמֶּלֶךְ כְּדִי לְהַגֵּן עָלֵינוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם נג) וְהוּא מְחַלֵּל מִפְּשָׁעֵינוּ מִדְּכָא מְעוֹנוֹתֵינוּ כּו' וּבַחֲבֵרְתּוֹ נִרְפָּא לָנו. וְכַעַת אֵין לָנו אִם. וַי' וַי לָנו! וַי לָכֵם! לָנו רְאוּי לְבַכּוֹת, לָנו רְאוּי לְסַפֵּד, לָנו רְאוּי לְפַתֵּר אוֹתָם דְּבַרֵי מְרִירוֹת, לְהוֹדִיעֵם לְאוֹתָם שְׂיֻדְעִים לְבַכּוֹת דְּבַרֵי הַסֵּפֶד.

נִקְרַב כָּל יוֹם לְמַטַּת אֲמָנוּ - וְלֹא נִמְצָא אוֹתָהּ שָׁם. נִשְׁאַל עָלֶיהָ - אֵין מִי שֶׁמְשַׁגֵּיחַ עָלֵינוּ. נִשְׁאַל לְמַטָּתָהּ - הַתְּבַלְבְּלָהּ. נִשְׁאַל לְכִסְאָהּ - נִפְלָהּ. נִשְׁאַל לְהִיכְלוֹתֶיהָ - הֵם נִשְׁבָּעִים שֶׁלֹּא יוֹדְעִים מְמוֹנָהּ. נִשְׁאַל אֶת הָעֶפֶר - רָשָׁם שֶׁל עַקְבוֹת אֵין שָׁם.

נִשְׁאַל אֶת הַגַּג - הֲרֵי הַגַּג מְשִׁיב לָנו, שֶׁיִּשְׁבֶּה שָׁם מְבַכָּה וּמִיִּלְלַת (עלֵינוּ) וְהוֹלֶכֶת מְבַכָּה, צוֹנַחַת בְּקוֹל שֶׁל מְרִירוֹת עָלֵינוּ מִגַּג לְגַג, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם כב) מַה לָּךְ אֶפּוֹא כִּי עֲלִית כְּלָךְ לַגְּגוֹת. נִשְׁאַל אֶת הַדְּרָכִים וְהַשְּׁבִילִים - כָּלֵם אוֹמְרִים שֶׁשָּׁמְעוּ קוֹל מְרִירוֹת שֶׁל בְּכִיָּה שֶׁמְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ, וְלֹא יוֹדְעִים לְאֵן הַסֵּתְלָקָהּ.

נִבְכָּה תָּמִיד וְלֹא נִשְׁכַּח מְרִירוֹת הַבְּכִי מְעַמְנוּ

לָנו רְאוּי לְבַכּוֹת! לָנו רְאוּי לְסַפֵּד! נִנְשָׁק אֶת עֶפֶר רַגְלֶיהָ, נִנְשָׁק אֶת מְקוֹם בֵּית מוֹשְׁבָהּ, נִנְשָׁק אֶת כְּתָלֵי הַהֵיכָל, וְנִבְכָּה בְּמְרִירוֹת. אָנוּ נִפְתַּח בְּהַסֵּפֶד, שֶׁרְאוּנוּ בְּכָל יוֹם כָּל זֶה. נִבְכָּה תָּמִיד וְלֹא נִשְׁכַּח מְרִירוֹת הַבְּכִי מְעַמְנוּ.

כִּי יוֹם מְהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה

פְּתַחוּ הֵם וְאַמְרוּ, (איכה א) אֵיכָה יִשְׁבֶּה בְּדָד הָעִיר. כְּתוּב (ישעיה כב) כִּי יוֹם מְהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה וְגו'. כִּי יוֹם, יוֹם אֶחָד יֵשׁ לְקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֶהוּב נִפְשׁוֹ, כְּלוּל מִכָּל שְׂאֵר הַיָּמִים. שִׁשָּׁה יָמִים כְּלוּלִים בּוֹ, וְהוּא הַכָּלֵל שֶׁל כָּלֵם. וְעַל שֶׁהִתְרַבּוּ הַחֲטָאִים הַסֵּתְלָק לְמַעֲלָה, לְבֵית עוֹלָם הַחַיִּים.

אָז, מִתְחַת שְׁפוּלֵי הַמְּשַׁכָּן, קָם יוֹם שֶׁל מְרִירוֹת, יוֹם שֶׁל בְּכִיָּה, יוֹם שֶׁל צַעַר, יוֹם שֶׁנִּקְרָא מְהוּמָה

כִּד תּוֹיְנוּ חֲטָאֵן כְּמִי אֲבוּנָא, וְסָלִיק רְצוּעָא לְאַלְקָאָה לָן, אִיהִי קַיִימַת לְקַמְנָן, וּמְקַבֶּלֶת מְלַקְוִיתָא דְּמַלְכָּא, בְּגוּן לְאַנְנָא עֲלָנָא. כְּדַבֵּר אַחַר (שם נג) וְהוּא מְחַלֵּל מִפְּשָׁעֵינוּ מִדְּכָא מְעוֹנוֹתֵינוּ כּו' וּבַחֲבֵרְתּוֹ נִרְפָּא לָנו. וְהַשְׁתָּא אֵימָא לִית לָן, וּוִי. וּוִי לָן, וּוִי לְכוּ. לָן יְאוּת לְמַבְכֵי, לָן יְאוּת לְמַסְפֵּד, לָן יְאוּת לְפַתְרָא אֵינּוּן מִלִּין דְּמְרִירוֹ, לְאוּדְעָא לְהוּ, לְאֵינּוּן דִּידְעִין לְמַבְכֵי מִלִּין דְּהַסֵּפִידָא.

נִקְרַב בְּכָל יוֹמָא לְנַבֵי עֲרָסָא דְּאֵימָנָא, וְלֹא נִשְׁכַּח לָהּ תַּפְנוּ. נִשְׁאַל עָלֶיהָ, לִית מֵאן דִּישְׁנַח עָלָן. נִשְׁאַל לְעֲרָסָא דִּילָהּ, אֶתְבַּלְבְּלָא. נִשְׁאַל לְכוּרְסֵיִיא, נִפְלַת. נִשְׁאַל לְחֵיכְלִין דִּילָהּ, אוּמָאן אֵינּוּן דְּלֹא יוֹדְעִין מִינָהּ. נִשְׁאַל לְעֲפְרָא, רָשִׁימוּ דְּעַקְבָתָא לִית תַּפְנוּ.

נִשְׁאַל לְאֵינְרָא, הֵא אֵינְרָא אֶתִיב לָן, דְּתַפְנוּ יִתְבַּח מְבַכָּה וּמִיִּלְלַת עָלָן וְאוּלַת מְבַכָּה, צוֹנַחַת בְּקוֹל מְרִירוֹ עָלָן, מֵאֵינְרָא לְאֵינְרָא. כְּמַה דְּאֶתְ אָמַר, (שם כב) מַה לָּךְ אֶפּוֹא כִּי עֲלִית בְּלָךְ לַגְּגוֹת. נִשְׁאַל לְאוּרְחִין וְשִׁבְלִין, בְּלָהוּ אָמְרִין דְּשָׁמְעוּ קוֹל מְרִירוֹ דְּבְכִיָּה, דְּמְבַכָּה עַל בְּנָהּא, וְלֹא יוֹדְעִין לְאֵן אֶסְתְּלָקַת.

לָן יְאוּת לְמַבְכֵי, לָן יְאוּת לְמִסְפֵּד. נִנְשָׁק עֲפְרָא דְּרַגְלָהּא, נִנְשָׁק אֶתְרַ בֵּי מוֹתְבָהּ, נִנְשָׁק בּוֹתְלֵי הַיִּכְלָא, וְנִבְכֵי בְּמְרִירוֹ. אָנוּ נִפְתַּח בְּהַסֵּפִידָא, דְּחַמִּינָן בְּכָל יוֹמָא כָּל הַאֵי. נִבְכֵי תְדִיר וְלֹא אִיתְנַשִּׁי מְרִירוֹ דְּבְכִיָּה מִינָן.

פְּתַחוּ אֵינְהוּ וְאַמְרוּ, (איכה א) אֵיכָה יִשְׁבֶּה בְּדָד הָעִיר, כְּתוּב (ישעיה כב) כִּי יוֹם מְהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה וְגו'. כִּי יוֹם. חַד יוֹמָא אִית לְקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא, רְחִימָא דְּנַפְשִׁיהּ, בְּלִילָא מְכָל שְׂאֵר יוֹמִין, שִׁית יוֹמִין כְּלִילָן בֵּיהּ, וְהוּא כְּלָלָא דְּכָלְהוּ. וְעַל דְּאַסְגִּיאוּ חוּבְיוֹן, אֶסְתְּלָק לְעִילָא, לְבִי עֲלָמָא דְּחַיִּין.

כְּדִין מִתְחַת שְׁפוּלֵי מְשַׁכָּנָא, קָם יוֹמָא דְּמְרִירוֹ, יוֹמָא דְּבְכִיָּה, יוֹמָא דְּצַעַרָא, יוֹמָא דְּאֵינְרֵי

ומבוסה ומבוכה. ונכנס לתוך המשכן, ומכלה ומטמא. ורבון המשכן הלך וברח וגרש מתוך מושבו לתוך החר שבחוץ, ולתוך החר שחרוב, והמשכן (השמד) ונחרב.

אחר כך ירד אותו היום העליון שהסתלק, שאל על משכנו - והנה נחרב. נכנס והשגיח בבעלת המשכן, הגבירה אהובת נפשו - והיא גרשה וברחה, וכל בנינה סתור. אז התחיל לבכות, בכיה אחר בכיה, פנהמת התרנגול על נקבתו. זהו שכתוב (שם) מקרקר קר, נהמת התרנגול. קר - הרבון השליט.

ושוע אל החר, עשה שועה וצוח אל החר, שלשם ברחה הגבירה. עשה שוע, צונם וקורא בנהמה של בכיה איכה. איכה אהובת נפשי, איכה יונתי שלמתי, איכה יחידתי, שהתיחדה עמי ביחוד. איכה שהיית נוטלת בכל יום חמש ועשרים אותיות היחוד, ונקראת על זה פ"ה.

לנו ראוי לבכות, לנו ראוי לספד, לנו אחותי בתי אמי, לאן הלכת? לאן פנית ללכת? אנו ששומעים בכל יום הקרקור הזה של רבוננו, לנו ראוי לבכות, לנו ראוי לספד, לנו ראוי לפתח איכה. איכה ישבה בדרך וגו'.

ואיכה אשית

רבי לויטס החוזה פתח, (בראשית א) ואיכה אשית בינך וביני האשה וביני זרעך. שנאה רבה הייתה מיום שנברא העולם, ועל העלה של עצת הנחש. מאותה השעה שהתקלל, נדחה מלפני שער המלך, והוא אורב תמיד בין הגדרות של העולם, בין אותם גדרות התורה, כל אותם שדשים בעקב, באותם הגדרות נושף אותם.

אוי שמצא, אוי שנשף. אוי על השנאה הרעה שנשמרה, על השנאה הרעה שהיתה לו באשה הזו, שנקראה אשה יראת ה'. שנאה רעה שמר לה מיום שנברא העולם, עד ששבר אותה בשבר, לשפב לעפר.

"איכה" ישבה "בדרך" העיר "רבתי" עם "היתה" (איכה א). הסתפל באותיות של ראש כל תבה ותבה, ותמצא שמירה של שנאה רעה, שנשמרה עד שנחרב

מהומה ומבוסה ומבוכה, ועאל בגו משכנא, ושיצי וסאיב. ורבונא דמשכנא, אול וערק ואתתרוך מגו מותניה לגו טורא דלבר, ולגו טורא דחרוב, ומשכנא אתחרב.

לבתר, נחת ההוא יומא עילאה, דאסתלק, שאל על משכניה, והא אתחרב. עאל ואשנח על מארי דמשכנא, מטרוניתא רחימתא דנפשיה, והיא אתתרכת וערקת, וכל בנינה סתיר. פדין שארי למנעי, גועא פתר גועא, פנהימו דתרנגולא על נוקביה. הדיא הוא דכתיב, (שם) מקרקר קר, נהימו פתרנגולא. קיר, רבון שליטא.

ושוע אל החר, עביר שועה וצוח לגבי טורא, דערקת תמן מטרוניתא. עביר שוע צוח וקרי בנהימו דככיה איכה. איכה רחימתא דנפשי, איכה שפנינתי שלימתי, איכה יחידתי דיילי, דאתיחדא עמי ביחודא. איכה דהיית נטלא בכל יומא, חמש ועשרים אתוון דיחודא, ואתקריאת פ"ה על דא.

לנו ראוי לבכות, לנו ראוי לספד, לנו אחותי בתי אמי, לאן אולת, לאן פנית למיתה. אנו דשמעין בכל יומא קרקורא דא דרבוננא, לן יאות למכפי, לן יאות למספד, לן יאות למפתח איכה. איכה ישבה בדרך וגו'.

רבי לויטס חוזה פתח, (בראשית ג) ואיכה אשית בינך וביני האשה וביני זרעך. דכבו סני הוה מן יומא דאתברי עלמא, על עילה דעיטא דנחש, מההיא שעתא דאתלטייא, אתדחייא מקמי תרעא דמלכא, והוא כמין תדיר בין גדרין דעלמא, בין אינון גדרין דאורייתא, כל אינון דדשין בעקב, באינון גדרין, נשיד לון.

ווי דאשפת, ווי דנשיד. ווי על דכבו בישא דאתנשיר. על דכבו בישא דהוות ליה בהאי אשה, דאתקריא אשה יראת ה'. דכבו ביש נטר לה מן יומא דאתברי עלמא, עד דתבר לה בתבירו, למשפב לעפרא.

"איכה" ישבה "בדרך" העיר "רבתי" עם "היתה" (איכה א), אסתפל באתוון דריש כל תיבה ותיבה, ותשפח נטירו דכבו בישא, דאתנמרא, עד

בית המקדש. איב"ה רע"ה בראשי האותיות נשמרה לה לאותה אשת חיל, בשברון של בית המקדש, לשכב לעפר.

זהו שפתיב (ש) "כאלמנה רבתי בגוים" שרתי "במדינות היתה" למס. תקרא למפרע בראשי האותיות - ל"ה בשבר"ף. בשברון של בית המקדש, בשברונה של פנסת ישראל, ששנאה רעה הדביק ל"ה בשבר"ף.

איכה שנדבקה לאותה איבה רעה הזו, קול הנחש, קול מרירות של בכיה ברקיעים. אלו קוראים איכה, ומצד אחר קוראים איבה. זהו שפתיב ואיבה אשית בינה ובין האשה. בין הצד הזה, ובין הצד הזה, נמצא השם (ש) בחרבן בית המקדש. ובפסוק הראשון נרשם הכל, לדעת שכ"ה זהו הדביק אותה איב"ה רעה ששמר לה מיום שנברא העולם.

איכה ישבה בדרך, רבי הרפינס פתח, (בראשית ג) ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן. ויגרש את - זו פנסת ישראל, בחרבן בית המקדש, שגרשה בגרושין, שנשלחה בשלוחין, פסא המלך שנפלה.

ויגרש את - זה פסא המלך

ויגרש את - זה פסא המלך. אוי שגרשה, אוי שנפלה. האדם, אותו ששולט על הפסא שפתיב בו (יחזקאל א) ועל דמות הפסא דמות פמראה אדם וכו'. נפלה הפסא - נפל הכל.

וישכן - אותו שגרש את זה, השפין והשרה ישוב אחר בהפוכו. בשעה שנחרב בית המקדש, סלק את הכבוד העליון למעלה, והמעט דמותו מכמו שהיה, והפסא נסע ממנו ונפרד.

כביכול השרה את גן העדן עם הפרובים למטה, ונפרד מאותו הכבוד העליון, והשרה את אותה להט החרב, לעמד במקום גברתו, לשמור ולשאב ולהסתיר (ולחץ) אותה הדרך ששופעת מעץ החיים.

ושלמה המלך צונח ואומר, (משלי ל) תחת שלוש רגזה ארץ כו' תחת עבד פי ימלוך כו' ושפחה פי תירש גברתה. השפחה בפנים, גברתה בחוץ. איכה

דאתחרב פי מקדשא. איב"ה רע"ה פרישי אתוון, אתנמיר לה להחיא אשת חיל, בתכירו דבי מקדשא, למשכב לעפרא.

הרא הוא דכתיב, (איכה א) "כאלמנה רבתי בגוים" שרתי "במדינות היתה" למס, תקרא למפרע פרישי אתוון, ל"ה בשבר"ף. בתכירו דבי מקדשא, בתכירו דכנישתא דישראל, דכבו בישא אדביק ל"ה בשבר"ף.

איכה דאתדבקת להחיא איבה רעה דא, קל הנחש, קל מרירו דכביה ברקיעין. אלון קראן איבה, ומסטרט אחרא קראן איבה. הרא הוא דכתיב, ואיבה אשית בינה ובין האשה, בין סטרא דא, ובין סטרא דא, אשתפח בחרבן פי מקדשא. ובקרא קדמאה אתרשים כלא למנדע דהאי כ"ה, אדביק לה איב"ה רעה, דנמיר לה מיומא דאתברי עלמא.

איכה ישבה בדרך, רבי הרפינס פתח, (בראשית ג) ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן. ויגרש את, דא פנסת ישראל. בחרבן פי מקדשא, דאתתרכת בתירוכין, דאשתלחת בשלוחין, ברסייא דמלכא נפלת.

ויגרש את, דא ברסייא דמלכא. ווי דאתתרכת, ווי דנפלת. האדם, החוא דשליט על בורסייא, דכתיב ביה (יחזקאל א) ועל דמות הפסא דמות פמראה אדם כו'. נפלת ברסייא, נפל כלא.

וישכן, החוא דתריד לדא, אשפין ואשרי יישוכא אחרא, בהיפוכא. בשעתא דאתחריב פי מקדשא, סליק לכבוד עילאה לעילא, ואזעיר דיוקניה מכמה דתוות. ובורסייא נטיל מניה ואתפרש.

כביכול אשרי לגן עדן עם פרובים לתתא, ואתפרש מהחוא כבוד עילאה. ואשרי להחיא להט החרב, למיקם פדוכתא דרבנותיה, למיטר ולמישאב ולמסתיר, החוא אורח דאנגיד מעץ החיים.

ושלמה מלכא צונח ואמר, (משלי ל) תחת שלוש רגזה ארץ כו' תחת עבד פי ימלוך כו' ושפחה פי תירש גברתה. שפחה לגו, גבירתה לבר.

איכה ישבה בְּדָד, מאי בְּדָד. כְּמָא דְאֵת אָמַר, בְּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשְׁבֹו.

ויקח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיְנַיְחֵהוּ בְּגֵן עֵדֶן

איכה ישבה בְּדָד, רַבִּי חֲנִינְאִי וַרְבִּנְן פּוֹתְחִים הַכְּתוּב בְּאָדָם הָרֵאשׁוֹן. (בראשית ב) וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיְנַיְחֵהוּ בְּגֵן עֵדֶן וְגו'. וַיִּקַּח, בְּמָה לְקַחוּ? רַבִּי חֲנִינְאִי אָמַר, לְקַחוּ בְּדַבְרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ח) קַח אֶת אֶהְרֹן. וַרְבִּנְן אָמְרוּ, לְקַחוּ בְּרוּחַ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים ב) הַיּוֹם ה' לָקַח אֶת אֲדֹנָיָה מֵעַל רֹאשׁוֹ.

וַיְנַיְחֵהוּ בְּגֵן עֵדֶן, כְּדִי לְהִיּוֹת לוֹ מְנוּחָה, לְדַעַת וּלְהַכִּיר הַחֲכָמָה וְהַתּוֹרָה. שְׁאָמַר רַבִּי חֲנִינְאִי, הַתּוֹרָה לְמִדָּה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (איוב כח) אֲזִי רָאָה וַיִּסְפְּרָה וְגו', וַיֹּאמֶר לְאָדָם. וְהָיוּ מִלְּאֲכֵי הַשָּׂרֵת מְקַלְסִים לְפָנָיו.

עַד שֶׁרָאָה סְמָא"ל בְּשָׁמַיִם, וְנִתְקַנָּא בּוֹ, וַיֵּרֵד מִן הַשָּׁמַיִם כְּדָמוֹת צֶלַע נָחֵשׁ. הַנְּחָשׁ נִרְאָה, וְהַצֶּלַע עָלָיו, תְּקַפָּא וְחִילָא דִּילֵיהּ.

קָרִיב הָהוּא נָחֵשׁ לְנָפִי אִיתְתָּא, דִּדְעָתָא קִלָּה מִן הָאִישׁ. מִכָּאֵן שְׁאֲשָׁה לֹא מִתְּפַתִּית אֶלָּא בְּאֲשָׁה אַחֲרֵת. (בראשית ג) וַיֹּאמֶר אֵל הָאֲשָׁה אַף כִּי אָמַר אֱלֹהִים, מִיָּד פָּתַח בְּאַף. מִכָּאֵן שֶׁבִּתְחִלַּת דְּבָרָיו שֶׁל אָדָם נִפְרַי מִי הוּא. כִּף הוּא פָּתַח בְּאַף, לְהוֹדִיעַ מִי הוּא.

נָטַל סִימָן זֶה - אִם תִּקְבֹּל, אִם לֹא תִקְבֹּל. וְהַמְּשִׁיכָה בְּדַבְרִים, עַד שֶׁפִּתְחָה בְּאוֹת מ"ם, וְאָמְרָה מִכָּל עֵץ הִגֵּן [אֲכַל] נֹאכַל. מִיָּד נָטַל הַנְּחָשׁ אוֹת מ', וַיִּשֶׂם אוֹתָהּ עַל זְרוּעוֹ הַשְּׂמָאלִית, וְהָיָה מִמֵּתִין עַל וַא"ו תִּי"ו מִפְּיָהּ, כְּדִי לְהִיּוֹת מו"ת נְכוּן לְפָנֵיהֶם.

וּתְרָא הָאֲשָׁה

הַתְּחִיל לְפִתּוּתָהּ, עַד דְּכַתִּיב, (שם) וּתְרָא הָאֲשָׁה, בְּטַעַמָּא סְנִי וְתַקִּיף. מְלִמְדָה, שֶׁפָּרְחוּ הָאוֹתִיּוֹת וַא"ו תִּי"ו, וְעָלוּ לְהַתְּחַבֵּר עִם הָאוֹת מ"ם, וְהָאוֹת מ"ם הִיָּתָה עוֹלָה וַיִּזְרְדָת, וְלֹא הִיָּתָה מִתְּחַבֵּרַת עִמָּהֶם, עַד שֶׁנִּתְּפַתְּתָה.

וּפָרְחוּ וַא"ו תִּי"ו אַרְבַּע פְּעָמִים, וְהַקִּיפּוֹ אֶת הָאוֹת מ"ם לְאַרְבַּעַת צְדָדִים, שְׁכָתוּב (בראשית ג) וַתִּקַּח מִפְּרִי וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם לְאִשְׁהָ וְכו'. וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם.

איכה ישבה בְּדָד, ר' חֲנִינְאִי וַרְבִּנְן פְּתַחֵי קְרָא בְּאָדָם הָרֵאשׁוֹן. (בראשית ב) וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיְנַיְחֵהוּ בְּגֵן עֵדֶן וְגו'. וַיִּקַּח, בְּמָה לְקַחוּ. ר' חֲנִינְאִי אָמַר, לְקַחוּ בְּדַבְרִים. בְּדַבְרֵי אַחֲרֵי (ויקרא ח) קַח אֶת אֶהְרֹן. וַרְבִּנְן אָמְרוּ, לְקַחוּ בְּרוּחַ. בְּדַבְרֵי אַחֲרֵי, (מלכים ב) הַיּוֹם ה' לָקַח אֶת אֲדֹנָיָה מֵעַל רֹאשׁוֹ.

וַיְנַיְחֵהוּ בְּגֵן עֵדֶן, כְּדִי לְהִיּוֹת לוֹ מְנוּחָה, לְדַעַת וּלְהַכִּיר וּלְהַכִּיר הַחֲכָמָה וְהַתּוֹרָה. דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינְאִי, הַתּוֹרָה לִימְדָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם. הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, (איוב כח) אֲזִי רָאָה וַיִּסְפְּרָה וְגו', וַיֹּאמֶר לְאָדָם. וְהָיוּ מִלְּאֲכֵי הַשָּׂרֵת מְקַלְסִים לְפָנָיו.

עַד שֶׁרָאָה סְמָא"ר לִיָּהּ בְּשָׁמַיִם, וְנִתְקַנָּא בּוֹ, וַיֵּרֵד מִן הַשָּׁמַיִם כְּדָמוֹת צֶלַע נָחֵשׁ. הַנְּחָשׁ נִרְאָה, וְהַצֶּלַע עָלָיו, תְּקַפָּא וְחִילָא דִּילֵיהּ.

קָרִיב הָהוּא נָחֵשׁ לְנָפִי אִיתְתָּא, דִּדְעָתָא קִלָּה מִן הָאִישׁ. מִכָּאֵן דְּאִתְתָּא לֹא אִתְּפַתְּתָה, אֶלָּא בְּאִתְתָּא אַחֲרָא. (בראשית ג) וַיֹּאמֶר אֵל הָאֲשָׁה אַף כִּי אָמַר אֱלֹהִים, מִיָּד פָּתַח בְּאַף. מִהֲבָא, דְּכַתְּחִלַּת דְּבָרָיו שֶׁל אָדָם נִפְרַי מִי הוּא. כִּף הוּא פָּתַח בְּאַף, לְהוֹדִיעַ מִי הוּא.

נָטַל סִימָן זֶה, אִם תִּקְבֹּל, אִם לֹא תִקְבֹּל. וְהַמְּשִׁיכָה בְּדַבְרִים, עַד שֶׁפִּתְחָה בְּאוֹת מ"ם, וְאָמְרָה מִכָּל עֵץ הִגֵּן אֲכַל נֹאכַל. מִיָּד נָטַל הַנְּחָשׁ הָאוֹת, וַיִּשֶׂם אוֹתָהּ עַל זְרוּעוֹ הַשְּׂמָאלִית, וְהָיָה מִמֵּתִין עַל וַא"ו תִּי"ו מִפְּיָהּ, כְּדִי לְהִיּוֹת מו"ת נְכוּן לְפָנֵיהֶם.

הַתְּחִיל לְפִתּוּתָהּ, עַד דְּכַתִּיב, (שם) וּתְרָא הָאֲשָׁה, בְּטַעַמָּא סְנִי וְתַקִּיף. מְלִמְדָה, שֶׁפָּרְחוּ הָאוֹתִיּוֹת וַא"ו תִּי"ו, וְסָלְקוּ לְהַתְּחַבֵּר עִם אוֹת מ"ם. וְאוֹת מ"ם הִיָּתָה עוֹלָה וַיִּזְרְדָת, וְלֹא הִיָּתָה מִתְּחַבֵּרַת עִמָּהֶם, עַד שֶׁנִּתְּפַתְּתָה.

וּפָרְחוּ וַא"ו תִּי"ו, ד' וּמְנִין, וְהַקִּיפּוֹ לְאוֹת מ"ם לְד' סְטָרִין. דְּכַתִּיב, (בראשית ג) וַתִּקַּח מִפְּרִי וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם לְאִשְׁהָ וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם. הָא

ד' זמנין ו' ת'. מלמד, שסבבו לאות מ"ם לארבע צדדין, והמ"ם באמצע, מות בכל סטריין.

ירד הקדוש ברוך הוא לראות, ויתחבא האדם ואשתו

דבר אחר, (ירמיה ט) פי עלה מות בחלונינו. דא סמאל, דאיהו חד מחלוני שמיא. ועל דא מי גבר יחיה ולא יראה מות. מייד שלט בה, והטיל בה זיהמא. נחת קודשא ברוך הוא למיחמי, ויתחבא האדם ואשתו.

כמו שנאמר (ירמיה ט) פי עלה מות בחלונינו, זה סמאל, שהוא אחד מחלונות השמים. ועל זה (תהלים פט) מי גבר יחיה ולא יראה מות. מייד שלט בה והטיל בה זיהמא. ירד הקדוש ברוך הוא לראות, ויתחבא האדם ואשתו.

קדם שחטאו היתה השכינה עטרה על ראשיהם, להיות בשבילם שורה על העולם

תא חוי, קודם שחטאו, היתה השכינה עטרה על ראשיהם, להיות בשבילם שורה על העולם. בין שחטאו, כביכול, תש כחה, ואסתלקת ולא שליטת. וקודשא ברוך הוא שארי לקונן, ואמר איכה, מה תהא מינה, שולטנותא אעדו מינה. אוף הכא בחורבן בי מקדשא, שולטנותא אעדו, וקודשא ברוך הוא שארי למיספר, ואמר איכה, מה תהא עליה.

בא וראה, קדם שחטאו היתה השכינה עטרה על ראשיהם, להיות בשבילם שורה על העולם. בין שחטאו, כביכול תש כחה, והסתלקה ולא שלטה. והקדוש ברוך הוא התחיל לקונן, ואמר איכה, מה יהיה ממנה? השלטון הוסר ממנה. אף פאן בחורבן בית המקדש השלטון הוסר, והקדוש ברוך הוא התחיל לספר, ואומר איכה, מה תהא עליה?

קול ברמה נשמע נהי בכי תמרוורים

איכה, רבי פנחס פתח, (ירמיה לא) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרוורים וגו'. בשעה שנחרב בית המקדש ונשרף, בא קול והתעורר על קברי האבות הראשונים, ואמר: אבות הראשונים, אתם רדומים בשנה, ואינכם יודעים על צער העולם. בניכם שגדלתם בצער, והכנסתם אותם לאמונה הרבה של הקדוש ברוך הוא, הנה מתו, והנה נהרגו, והנה הלכו לגלות בין שונאייהם, ידיהם מהדקות לאחור, מתים ברעב, בתייהם נשרפו. איזה הרחמים שלכם? איזה אמונתכם? קימו התעוררו אליהם!

איכה, רבי פנחס פתח, (ירמיה לא) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרוורים וגו'. בשעה שנחרב בית המקדש ונשרף, בא קול והתעורר על קברי האבות הראשונים, ואמר: אבות הראשונים, אתם רדומים בשנה, ואינכם יודעים על צער העולם. בניכם שגדלתם בצער, והכנסתם אותם לאמונה הרבה של הקדוש ברוך הוא, הנה מתו, והנה נהרגו, והנה הלכו לגלות בין שונאייהם, ידיהם מהדקות לאחור, מתים ברעב, בתייהם נשרפו. איזה הרחמים שלכם? איזה אמונתכם? קימו התעוררו אליהם!

משה הרועה הנאמן, איפה הבנים?

מיד אתערו אבהן ואמהן, ואולו לגבי משה, אמרו ליה, משה רעיא מהימנא, אן אינון בנין, אן שבקת לון. מיד איתער משה, ואול עמהון לגבי יהושע. אמר ליה, בני אבהן אלין, בני ישראל, דפקדני קודשא ברוך הוא עליהון, ושבקית לון בידה, אן אינון.

מיד התעוררו האבות והאמהות והלכו אל משה. אמרו לו: משה הרועה הנאמן, איפה הבנים? איפה השארית אותם? מיד התעורר משה, והלך עמהם אל יהושע. אמר לו: בני האבות הללו, בני ישראל, שהפקיד אותי הקדוש ברוך הוא עליהם, והשארתי אותם בידך, איפה הם?

אתיב יהושע ואמר, רבינו משה, בארעא קדישא שבקית לון, ופליגית לון ארעא על פום

השיב יהושע ואמר: רבינו משה, בארץ הקדושה השארתי אותם, וחלקתי להם הארץ על פי

עֲדָבָא, כְּמָה דְּפִקְדָתֵנִי, וְכִלְהוּ שְׁבָקִית גְּבֵר עַל אַחֲסִנְתִּיהָ וְעַל עַדְבִּיהָ.

גוֹרֵל, כְּמוֹ שְׁצוֹיִתֵנִי, וְכֵלָם הַשְּׂאֲרָתִי אִישׁ עַל נַחֲלָתוֹ וְעַל גּוֹרְלוֹ.

כָּל הַמְּלֹאכִים הָעֲלִיזִים בָּכוּ עִמָּהֶם לְמַעְלָה

וּמִיָּד הָלְכוּ כָּלָם לְאַרְצָה הַקְּדוּשָׁה, וּמִצְאוּ אוֹתָהּ שְׁנַחֲרָבָה, שְׂאִין נִשְׁמַע בָּהּ קוֹל. נִכְנָסוּ לְמִקְדָּשׁ, וְרָאוּ שְׁנִשְׁרָף. עָשׂוּ בוֹ הַסֶּפֶד, עַד שְׁנִשְׁמַע קוֹל מְרִירוֹת הַבְּכִיָּה לְרוּם הַשָּׁמַיִם, וְכָל הַמְּלֹאכִים הָעֲלִיזִים בָּכוּ עִמָּהֶם לְמַעְלָה.

וּמִיָּד אָזְלוּ בּוֹלְהוּ לְאַרְעָא קְדִישָׁא, וְאַשְׁכַּחוּ לָהּ דְּאִתְחַרְבָּא, דְּלֹא אִשְׁתַּמַּע בָּהּ קוֹלָא. עָאֲלוּ גַבֵּי מִקְדָּשָׁא, וְחָמוּ דְּאִתְוַקַּד. עָבְדוּ בֵּיהּ הַסְפִידָא, עַד דְּאִשְׁתַּמַּע קוֹל מְרִירוֹ דְּבְכִיָּה לְרוּם שָׁמַיָא, וְכָל מְלָאכֵי עִלְאֵי בָכוּ עִמָּהוֹן לְעִילָא.

הַתְּעוֹרָר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבָא אֲלֵיהֶם, וּמִצָּא אוֹתָם מְמַרְרִים בְּקוֹל בְּכִיָּה בְּתוֹךְ עֵפֶר הַמִּקְדָּשׁ. אָמַר לָהֶם: אֶהוּבֵי נִפְשֵׁי, מָה אַתֶּם כָּאן? (ירמיה י"א) מָה לִּידִידֵי בְּבִיתִי?

אִיתְעַר קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַתָּא לְגַבִּיהוֹן, וְאַשְׁכַּח לֹון מְמַרְרִין בְּקוֹל בְּכִיָּה, גּוֹ עֵפְרָא דְּמִקְדָּשָׁא. אָמַר לֹון, רְחִימִין דְּנַפְשָׁאֵי, מָה אַתֶּון הַבָּא, (ירמיה י"א) מָה לִּידִידֵי בְּבִיתִי.

אֵיפֹה הֵם בְּנֵי?

קָם אַבְרָהָם הִזְקֵן בְּרֵאשׁוֹנָה, אָמַר לְפָנָי רַבּוֹן הָעוֹלָם: אַתָּה יַדְעָתָ שְׁהִלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֲמִת. עֲשֹׂר פְּעֻמִּים נְסִית אוֹתִי, וְעַמְדַתִּי בְּפֶל. אֵיפֹה הֵם בְּנֵי? לֹא שְׁמַעְתִּי קוֹל דְּבַרְיָהֶם בְּאַרְצָה שְׁנִשְׁבַּעְתָּ לִּי לְקַיֵּם אוֹתָם בָּהּ.

קָם אַבְרָהָם סָבָא בְּקְדִמְיָתָא, אָמַר קַמִּיהָ מְאִרֵי דְּעֵלְמָא, אַתָּה יַדְעָתָ דְּאִזְלִית קַמָּךְ בְּאוֹרַח קְשׁוּט. עֲשֹׂר וּמִנִּין נְסִית לִי, וְקִיִּימִית בְּכֵלָא. בְּנֵי אֵן אִינּוּן, לֹא שְׁמַעְנָא קוֹל מְלִיחֹון בְּאַרְעָא דְּאִזְמִית לִי, לְקִיִּימָא לְהוֹן בָּהּ.

בְּטָלוּ מֵהֶם בְּרִית הַקֹּדֶשׁ וְעָבְדוּ לְעַבּוּדָה זָרָה

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אִי אַבְרָהָם אֶהוּב נִפְשֵׁי, (סו) וּבִשְׂר קֹדֶשׁ יַעֲבְרוּ מֵעֲלֵיךָ. בְּטָלוּ מֵהֶם בְּרִית הַקֹּדֶשׁ וְעָבְדוּ לְעַבּוּדָה זָרָה, וְעַל כֵּן הִתְגַּבֵּר רַגְזֵי עֲלֵיהֶם, וּבְגָלְלוּ חִפְתֵי לָהֶם כְּמָה פְּעֻמִּים, וְלֹא שָׁבוּ לְפָנָי.

אָמַר לִיָּה קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִי אַבְרָהָם רְחִימָא דְּנַפְשָׁאֵי, (סו) וּבִשְׂר קֹדֶשׁ יַעֲבְרוּ מֵעֲלֵיךָ. בְּטָלוּ מִיִּיחֹו בְּרִית קְדִישָׁא, וּפְלָחוּ עַבּוּדָה זָרָה, וְעַל דָּא אִיתְקַפַּת רוּגְזָאֵי בְּהוֹן, וּבְגִיגָה אוֹרִיךָ לֹון כְּמָה וּמִנִּין, וְלֹא תָבוּ קְדָמֵי.

כִּיּוֹן דְּשָׁמַע אַבְרָהָם כֹּךְ אָמַר יִמְחוּ עַל קְדוּשַׁת שְׁמֹךְ שְׁמֹךְ כָּל אִינּוֹן חוֹבִיחֹון בִּינֵי עַמְמָא, עַד דִּיהָ רַעְוָא דִּילָךְ לְאַתְבָּא לֹון לְגַבְּךָ. וְכֵן כְּלָחוּ בְּגוּוֹנָא דָא, וְאַזְלוּ לָהּ.

כִּיּוֹן דְּשָׁמַע אַבְרָהָם כֹּךְ אָמַר יִמְחוּ עַל קְדוּשַׁת שְׁמֹךְ כָּל אִינּוֹן חוֹבִיחֹון בִּינֵי עַמְמָא, עַד דִּיהָ רַעְוָא דִּילָךְ לְאַתְבָּא לֹון לְגַבְּךָ. וְכֵן כְּלָחוּ בְּגוּוֹנָא דָא, וְאַזְלוּ לָהּ.

רַחֵל הִרִימָה קוֹל בְּכִיָּה בְּמְרִירוֹת שֶׁל תַּמְרוּרִים. אָמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רַחֵל, מָה אַתָּה מְבַכָּה?

נִשְׂאָרָה שֵׁם רַחֵל, וְהִרִימָה קוֹל בְּכִיָּה בְּמְרִירוֹת שֶׁל תַּמְרוּרִים. אָמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רַחֵל, מָה אַתָּה מְבַכָּה? אָמְרָה לְפָנָי: וְלֹא אֲבַכָּה?! אֵיפֹה הֵם בְּנֵי, וּמָה חֲטָאוּ אֵלַיךְ? אָמַר לָהּ: הִכְנִיסוּ צַרְתִּי לְפָנָי, וְהִכְנִיסוּהָ לְבֵיתִי. מִיָּד אָמְרָה: וְכִי אֲנִי לֹא עָשִׂיתִי יוֹתֵר, שְׁהִכְנַסְתִּי צַרְתִּי לְבֵיתִי?!

אִשְׁתְּאַרְתָּ תַּמָּן רַחֵל, וְאַרִימַת קוֹל בְּכִיָּה בְּמְרִירוֹ דְּתַמְרוּרִים, אָמַר לָהּ קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רַחֵל, מָה אַתָּה מְבַכָּה. אָמְרָה קַמִּיהָ, וְלֹא אֲבַכָּה, בְּנֵי אֵן אִינּוֹן, וּמָה חֲטָאֵן לְגַבְּךָ. אָמַר לָהּ עָאֲלוּ צַרְתִּי לְקַמִּי, וְאַעִילוּ לָהּ בְּבִיתִי. מִיָּד אָמְרָה, וְכִי לֹא עָבְדִית אֲנָא יִתִּיר, דְּאַעִילְנָא צַרְתִּי בְּבִיתִי.

שְׁשִׁנִּינוּ, בְּשַׁעֲתָא דְּכַתִּיב, (בראשית כט) וַיִּגַּד יַעֲקֹב לְרַחֵל כִּי אַחֵי אָבִיהָ הוּא, אָמַר: הִתְזַדְּוִי לִי?

דְּתַנּוּ, בְּשַׁעֲתָא דְּכַתִּיב, (בראשית כט) וַיִּגַּד יַעֲקֹב לְרַחֵל כִּי אַחֵי אָבִיהָ הוּא, אָמַר הוֹדוּוֹנֵי לְגַבְּאֵי,

אמרה לו: פן, אבל אחות יש לי קשישה ממוני, ואני פוחדת מאבא, שהוא רמאי. מייד - ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא, ברמאות.

מייד ירב לה סימנים. פיון שנכנסה לאה באותו הלילה, אמרה רחל, כעת תתבייש אחותי. הלכה ומסרה לה הסימנים.

ועל זה אמרה אל הקדוש ברוך הוא: ואני לא עשיתי יותר, שהכנסתי צרתי לביתי?! ואתה, שכתוב בך רחום וחנון ארך אפים, הנה לך להעביר על חטאיכם.

קול ברמה נשמע

ובכל מה שאמר לה - לא קבלה תנחומים. זהו שכתוב (ירמיה לא) קול ברמה נשמע וגו' כי איננו. לא רוצה לקבל תנחומים. מה הטעם? משום כי איננו, כימים הראשונים לשרות בנייהם, והרי הסתלק למעלה.

ומשום שכי איננו בתוך בניה, לא מקבלת תנחומים, עד שנשבע לה, שכתוב (שם) כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה.

התעוררו אליה ששים רבוא מחנות עליונים, וכלם העירו אליה בכיה

כמו שעשתה רחל - אף כן השכינה למעלה. כפי שמתרגם, קול נשמע ברום השמים, השכינה מבכה על בניה. באותה השעה שהיא הייתה מבכה, התעוררו אליה ששים רבוא מחנות עליונים, וכלם העירו אליה בכיה.

באותה השעה נשמע קול לרקיע ערבות, והזדעזעו מאתים אלף עולמות שהיו גנוזים מיום שנברא העולם, עד שנשמע אותו הקול לרום השמים. ומי הוא? זה הרקיע כעין הקרח הנורא, שהוא על גבי החיות.

מנעי קולך

עד שהתגלתה האם לבתה, ואמרה לה: מנעי קולך. אז נפרדה משם, והלכה היא וכל אוכלוסיה לגלות, והצטרכו להתפזר לכמה צדדים, שתהיה גלות לכל, והיא ישבה בדה.

רבי נחוניא אמר, איכה, מי אמר זה? אותה הרוח העליונה נעימה, (הפנימית) העולם הבא. ועל זה

אמרה ליה אין, אבל אחתא אית לי קשישא מינאי, ומסתפינא מאבא, דרמאה איהו. מייד ויגד יעקב לרחל, כי אחי אביה הוא ברמאותא.

מייד ירב לה סימנים. פיון דעאלת לאה ביהוה ליליא, אמרה רחל, השתא מתכספא אחתי, אולת ומסרה לה סימנים.

ועל דא אמרה לגבי קודשא בריך הוא, ואנא לא עבדית יתיר, דאעילנא צרתי בביתי. ואת דכתיב בך, רחום וחנון ארך אפים, הוה לך לאעברא על חוביהון.

ובכל מה שאמר לה, לא קבלת תנחומין. תרא הוא דכתיב, (ירמיה לא) קול ברמה נשמע וגו' כי איננו. לא בעאת לקבלא תנחומין. מאי טעמא. בגין כי איננו, פיומין קדמאין לאשראה בנייהו, והא אסתלק לעילא.

ובגין דכי איננו בגו בנהא, לא קבלית תנחומין, עד דאומי לה. דכתיב, (ירמיה לא) כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה.

כמה דעבדת רחל, אוף הכי שכינתא לעילא. כדמתרגם קל ברום שמיא אשתמע, שכינתא מבכה על בנהא. ביהוה שעתא דאיהי תות מבכה, אתערו לגבה שתין רבוא משריין עילאין, ובלהו איתערו בכיה לגבה.

בהווא שעתא, אשתמע קלא לרקיע ערבות, ואודעזעו מאתן אלף עלמין, דהוו גניזי מן יומא דאתברי עלמא, עד דאשתמע ההוא קלא לרום שמיא. ומאן איהו, דא רקיע כעין הקרח הנורא, דאיהו על גבי החיות.

עד דאתגלית אימא לברתא, ואמרה לה, מנעי קולך. בגין אתפרשת מתמן, ואולת היא וכל אוכלוסיה בגלותא. ואצטריכו לאתברדא לכמה סטרין, למתוי גלותא לכולא, והיא ישבה בדה.

רבי נחוניא אמר, איכה, מאן אמר דא, ההוא רוח עילאה נעימאה, עלמא דאתי. ועל דא, תיבה

תבה זו היא רוחנית, ואין בה שפתות כלל, לא לשון ושנים, ולא שפתיים כלל.

האם שואלת על בפתה, זה קרקור הקר, אדון רבון, גדול ושלטי, ישבה, ולא עומדת. בפתחה עומדת, וכל אוכלוסייה עומדים. פעת יושבת ושוממה. בדרך, כמו שצאמר בדרך ישב, כמי שמשמא בטמאה, ושפחה פי תירש גברתה, ההיא שהיתה טמאה, ישבה במקומה.

שלחו להם בני בבל לבני הארץ הקדושה: ראוי שאתם צריכים לבכות, ולכם ראוי לספד ולעשות אבל, בראותכם את היכלות האם חרבים, ומקום מטתה שהתהפך באבל, והיא איננה שם, ופרחה מכס, ולא ידעתם ממנה.

תאמרו שהיא עמנו בתוך הגלות והורידה את מדורה? אם כן, אנו צריכים לשמח, שהרי יחזקאל הנביא ראה אותה כאן, וכל אוכלוסייה.

ודאי, על זה אנו צריכים לבכות ולספד פתנין, וכיענות המדבר, שהיא גרשה מחוץ להיכלה, ואנו בגלות, והיא באה עלינו במרירות, ורואה אותנו בכל הימים בכמה צרות, בכמה הנהגות שגוזרים עלינו בכל זמן, ולא יכולה להסיר מעמנו את הצרות, וכל אותם המכות שאנו סובלים.

שלחו להם בני הארץ הקדושה: נאה הוא שאמנו ברחה, וגרשה מתוך היכלה, וירדה אליכם במרירות ובקול עצוב, כאשה שיושבת בלי דעת, וכאיש שלא יכול להציל, ונאה לכם לספד.

אנו יש לנו לבכות ולספד בנהי ובמרירות

אבל אנו יש לנו לבכות ולספד בנהי ובמרירות, שאנו רואים בכל יום ההיכל חרב, ושועלי המדבר נכנסים ויוצאים, ושורקים היענים בתוכו, ואנו רואים ובוכים.

ובעוד שאנו יושבים נבוכים ושוכבים פינו בעפר, אנו שומעים קול נעימות רגליה בשלש משמרות של הלילה, יורדת ורואה את היכלה, איך יושבים (חרבים) נשרפים. נכנסת מהיכל להיכל, ממקום למקום, וגועה ומייללת, ובוכה עלינו ועל נפשנו.

ואנו מתעוררים לקול נעימות בכיתה ויללותיה, ורוחנו הולכת אחריה, ופורחת אליה. ולפי

דא רוחני איהו, ולא אית בה שותפו כלל, לאו לישן ושיניין, ולא שפון כלל.

אימא שאלה על ברתה, דא קרקורא דקיר, אדון רבון רב ושלטי, ישבה, ולא עומדת, בפתחה עומדת, וכל אוכלוסייה עומדים, השתא יושבת ושוממה. בדרך, בדבר אחר בדרך ישב, כמאן דמסאיב במסאבו, ושפחה פי תירש גברתה, ההיא דתוות מסאבא, יתבא בדוכתהא.

שלחו להו בני בבל לבני ארעא קדישא, יאות דאתון צריכין למכבי, ולכון יאות למספד, ולמעבר אבלא, במחויכון היכלין דאימא חריבין, ואתר ערסה דאתהפך באבלא, והוא לית תמן, ופרחא מנכון, ולא ידעתון מינה.

תימרון דאיהי עמנא נו גליתא, ונחתת דיורה בגוונא. אי הכי, אנו צריכין למחרי, דהא יחזקאל נביאה חמא לה הכא, וכל אוכלוסייהא.

ודאי, על דא אנו צריכין למכבי, ולמספד פתנינא, וכיעני מדברא, דאיהו אתתרכת לבר מהיכלה, ואנו בגלותא, והיא אתת עלנא במרירי, וחמאת לנא בכל יומין בכמה עאקו, בכמה נימוסין גורין עלנא בכל זמן, ולא יכלא לאעדאה מינו עאקיו, וכל אינון מכתשין דאנו סבלין.

שלחו להו בני ארעא קדישא, יאות דאימנא ערקת, ואתתרכת מגו היכלהא, ונחתת לגביכו במרירי ובקל עצוב, כאיתתא דיתבא בלא דעתא, וכגברא דלא יכיל לשיזבא, ויאות לכון למספד.

אבל אנו, אית לן למכבי ולמספד בנהי ומרירי, דאנו חמאן בכל יומא היכלא חריב, ותעלין דמדברא עאלין ונפקין, ושרקין יענים בגויה, ואנו חמאן ובכאן.

ובעוד דאנו יתבין נבוכין, ושיכבין פומנא בעפרא, אנו שמעין קל נעימו דרגלהא, בתלת משמרותא דליליא, נחתת וחמאת להיכלאה, איך חריבין מתוקדן, אעלת מהיכלא להיכלא, מדוד לדיה, ונעת ומייללת, ובכת עלנא ועל נפשנא.

ואנו מתערין לקל נעימו דבכיתה ויללותה. ורוחנא אזלת אבתרה, ופרח לגבה. ולפום

שְׁעָתָא פְּרַחַת וְאוֹלֵת, וְלֹא שְׁמַעְנָא, וְלֹא יִדְעֵנוּ דְבַר, מִיָּדִי, דְּהָא אוֹלֵת, וְאִשְׁתְּאַרְנָא נְבוּכִין, דְּמִיכּוּן, בְּלֹא רוּחָא, בְּלֹא דַעְתָּא. צַעֲקוּ, וְאַמְרִין אִיכָּה.

ה' מְפָרוּם יִשְׂאָג וּמְפָעוּן קִדְשׁוֹ יִתְּן קוּלוֹ שְׂאָג יִשְׂאָג עַל גְּוַהוּ.

שְׁנִינּוּ, בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה קוּל מְרִירוֹת שֶׁל כָּאָב שֶׁל צִי"ן וְשִׁמְעֵ מְרוּם הַרְקִיעַ לְמַטָּה, וּמְפָטָה לְרַקִּיעַ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה כה) ה' מְפָרוּם יִשְׂאָג וּמְפָעוּן קִדְשׁוֹ יִתְּן קוּלוֹ שְׂאָג יִשְׂאָג עַל גְּוַהוּ.

תְּנִינּוּ, בְּכָל לַיְלָיָא וְלַיְלָיָא, קַל מְרִירוֹת דְּכֵאִיבָא דְּצִי"ן אִשְׁתַּמַּע מְרוּם רְקִיעָא לְתַתָּא, וּמִתַּתָּא לְרַקִּיעָא. כְּדַבֵּר אַחַר, (ירמיה כה) ה' מְפָרוּם יִשְׂאָג וּמְפָעוּן קִדְשׁוֹ יִתְּן קוּלוֹ שְׂאָג יִשְׂאָג עַל גְּוַהוּ.

בְּרֵאשִׁית הַלַּיְלָה הִיא מְכֻנֶּנֶת בְּבִכְיָה, וְשׂוֹאֶגֶת מְרוּם הַרְקִיעַ לְמַעְלָה. יוֹרְדַת לְמַטָּה, לְמָקוֹם הַמְּזַבַּח הַחִיצוֹן, וְרוּאָה מְקוּמָה חֲרִב, טָמֵא בְּטָמְאָה, וְכָל מְקוֹם לֹא נִמְצָא בוֹ. גּוּעָה וּמִלְלַת, צוֹנַחַת בְּקוּל שֶׁל מְרִירוֹת, וְאוֹמְרַת: מְזַבְּחִי, מְזַבְּחִי, פְּרַנְסְתִי שְׁרוּיָת אוֹתִי בְּכַמָּה נְסוּכִים, בְּכַמָּה עוֹלוֹת טְהוּרִים קְדוּשִׁים.

בְּשִׁירוֹתָא דְּלַיְלָיָא, הִיא אֲתַכּוּוֹנַת בְּבִכְיָה, וְשׂוֹאֶנַת מְרוּם רְקִיעָא לְעֵילָא. נַחַת לְתַתָּא, לְאַתְרַ מְדַבַּח הַחִיצוֹן, וְחַמַת דְּוִבְתָּה חֲרִיב, מְסַאֲב בְּמְסַאֲבוֹ, וְכָל אֲתַר לֹא אִשְׁתַּכַּח בֵּיהּ. גַּעַת וּמִלְלַת, צוֹנַחַת בְּקַל מְרִירוֹ, וְאַמְרַת, מְדַבְּחִי מְדַבְּחִי, פְּרַנְסְתִי דְּמְרוּיָת לִי בְּכַמָּה נְיֻסוּכִין, בְּכַמָּה עֲלוּוֹן דְּכִיּוֹן קְדִישִׁין.

כָּל הָאִישִׁים הַקְּדוּשִׁים, הַגְּדוֹלִים הַמְּמַנִּים, הֵיוּ רוּים וְשִׁמְחִים מְּפָ. אוֹכְלִים עֲדוּנִים, וּמְחַלְקִים חֲלֻקִיהֶם בְּרוּמֵי הַרְקִיעַ. (ועתה) נִתְּנוּ בְּךָ נְבִלַת חֲסִידִים קְדוּשִׁים. בְּנֵי שְׁנַזְּבָחוּ עֲלֶיךָ, אוֹי לִי מְדַמִּיהֶם. וְכָל הָאִישִׁים הַגְּדוֹלִים הַמְּמַנִּים נִפְלוּ מִמְּקוּמָם לְקוּל צְוֹחִיתֵיהֶם.

כָּל גְּבַרִין קְדִישִׁין, רַבְרַבִּין מְמַנִּין, הוּוּ מְרוּוֹן וְחֲדָאן מִינָהּ, אֲבַלִין עֲיִדוּנִין, וּפְלַגִין חוֹלְקִיהוּן, בְּרוּמֵי רְקִיעָא. יַחְבּוּ בְּךָ נְיִבְלַת חֲסִידִים קְדוּשִׁים. בְּנֵי דְאַתְרַדְּבָחוּ עֲלֶיךָ, וּוִי לִי מְדַמִּיהוּן. וְכָל גְּבַרִין רַבְרַבִין מְמַנִּין, נִפְלוּ מְדוּבְתֵיהוּן לְקוּל צְוֹחִיתֵיהוּן.

יוֹשְׁבִים בְּחוּץ צוֹנְחִים וּבּוֹכִים אוֹתָם אֲרָאִים קְדוּשִׁים, שְׂאוֹת שְׁמוֹ הַקְּדוּשׁ הֵיָה מִתְעַטֵּר עֲלֵיהֶם, וּבוֹ הֵם שְׁמֵחִים וְעוֹמְדִים. לְקוּל בְּכִיּוֹתֵיהֶם הָאוֹת הַזֹּאת פְּרַחָה מֵהֶם, וְעֲלָתָה לְרוּמֵי מְרוּמִים. וְנִשְׂאָרוּ פְּנֻקְבָּה שְׁבוּכָה וּמִלְלַת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה לג) הֵן אֲרָאִים צַעֲקוּ חֲצָה. אֲרָאִים בְּלֹא יו"ד, צַעֲקוּ חוּצָה.

יְתַבִּין לְכַר צְוֹחִין וּבְכָאן, אִינוּן אֲרָאִים קְדִישִׁין, דָּאָת שְׁמִיָּה קְדִישָׁא הוּוּ מִתְעַטֵּר עֲלֵיהוּן, וּבֵיהּ אִינוּן חֲדָאן וְקִיּוּמִין. לְקַל בְּכִיּוֹתֵיהוּן אֵת דָּא פְּרַחָא מְנִיָּהוּ, וְסַלְקָא לְרוּמֵי מְרוּמִים, וְאִשְׁתְּאַרוּ פְּנֻקְבָּא דְּבִכְבָּאָת וּמִלְלַת. חֲדָא הוּוּ דְכְּתִיב, (ישעיה לג) הֵן אֲרָאִים צַעֲקוּ חֲצָה. אֲרָאִים בְּלֹא יו"ד, צַעֲקוּ חוּצָה.

מְזַבְּחִי מְזַבְּחִי, אַחַר שְׁהַרְוִית אוֹתִי בְּנְבִלּוֹת בְּנִים חֲסִידִים קְדוּשִׁים, שְׁמָסְרוּ נַפְשָׁם וְנִשְׁמַתָּם עֲלֶיךָ, נִגְנַזְתָּ. אִיפָּה אֶמְצָא אוֹתְךָ? אִיפָּה הָאֵשׁ שְׁעֲלֶיךָ? גּוּעָה וּמִלְלַת וּבּוֹכָה בְּקוּל עֲצוּב.

מְהַבְּחִי מְדַבְּחִי, לְכַתֵּר דְּמְרוּיָת לִי בְּנִיבְלוֹת בְּנִין חֲסִידִין קְדִישִׁין, דְּמָסְרוּ נַפְשֵׁיהוּן וְנִשְׁמִיָּהוּן עֲלֶיךָ, אִיתְּגַנְזִית. אֵן אִשְׁכַּח לָךְ, אֵן אִשְׁתָּא דְעֲלֶיךָ. גַּעַת וּמִלְלַת וּבְכַת בְּקַל עֲצִיב.

שְׂשֵׁת אֲלִפֵי גְבָרִים קְדוּשִׁים, בְּכָל צַד שֶׁל אֲרַבְעַת צַדֵּי הָעוֹלָם, הֵם שְׁהִיוּ אוֹכְלִים קֶרֶבֶן בְּכָל יוֹם, יִרְדּוּ עִמָּהּ, וּמִלְלִים וּבּוֹכִים עַל מְזַבַּח הָעוֹלוֹת. וְיֹתֵר הֵיוּ, אֵלָא שְׁהִתְמַעְטוּ.

שְׂשֵׁתָא אֲלִפֵי גְבָרִי קְדִישִׁין, בְּכָל סַטְרָא דְאַרְבַּע סַטְרֵי עֲלֵמָא, אִינוּן דְּהוּוּ אֲבַלִי קֶרֶבְנָא בְּכָל יוֹמָא, נַחַתִּי בְּהַדָּה, וּמִיִּלְלִין וּבְכִיּוֹן עַל מְדַבַּח דְעֲלוּוֹן. וְיֹתֵר הוּוּ, אֵלָא אֲתַמְעֵטוּ.

וְאַפִּילוּ אוֹתָם שְׁעוֹמְדִים בְּחוּץ, בְּרוּחַ אַחֲרַת, שְׁרוּים מְאוֹתָם הָאִיבְרִים וְהַפְּדָרִים, בְּרֵאשִׁית הַלַּיְלָה צוֹנְחִים, גּוּעִים וּמִלְלִים עַל הַמְּזַבַּח הַזֶּה. אוֹי לְחַמּוֹר שְׂאֵבֵד אַבוּסוֹ, הַמְּקוֹם שְׁמִתְרָהּ מְמוּנָה. מִי רָאָה נְהַמַת

וְאַפִּילוּ אִינוּן דְּקִיּוּמִין לְכַר, בְּרוּחַ אַחֲרָא, דְּמְרוּוֹן מְאִינוּן אִימְרִין וּפְדָרִין. בְּשִׁירוֹתָא דְּלַיְלָיָא צְוֹחִין גַּעַאן וּמִיִּלְלִין עַל הָאִי מְדַבַּח. וּוִי לְחַמְרָא דְאַבִּיד אַבוּסָה, אֲתַר דְּמִתְרָהּ מְנִיָּה. מֵאֵן חָמִי

הגברים הקדושים בגבירה, ממטה למעלה, וממעלה למטה.

נהימו דגברין קדישין במטרוניתא, מתתא לעילא, ומעילא לתתא.

על משכבי בלילות

בחצות הלילה נכנסת לתוך אותה הנקדה של ציון, מקום בית קדשי הקדשים, רואה אותה שנוחב, ונטמא מקום בית מושבה ומטתה, גועה ומיללת, עולה ממטה למעלה, וממעלה למטה, מסתפלת במקום הפרובים, צונחת בקול מר, ומרימה קולה ואומרת: מטתי מטתי, מקום בית מושבי! על המקום הזה כתוב (שיר א) על משכבי בלילות. משכבי, מטת הגבירה. גועה בבכיה ואומרת: מטתי, מקום מקדשי, המקום של הפרגליות הטובות, בית הפרכת והפפרת, שהיו סומכים עליו ששים אלף רבבות של אבני יקר, סדרים סדרים, שורות שורות, מסתפלים זה על זה. סדרי רמונים מצעים עליך לארבעה צדדים. העולם עמד בשבילך.

בפלגו ליליא, עאל לגו ההיא נקודה רציון, אתר דבית קדש הקדשים, חמת ליה דאתחריב, ואסתאב אתר בית מותבה וערסה, געת ומייללת, סלקא מתתא לעילא, ומעילא לתתא, אסתפל באתר דכרוכים, צווחא בקול מרירו, וארימת קלא ואמרה, ערסי ערסי, אתר בית מותבי. על האי דוכתא כתיב, (שה"ש ג) על משכבי בלילות. משכבי, ערסא דמטרוניתא. געת בבכיה ואמרה, ערסי אתר מקדשי, אתר דמרנלאין טבאן, בי פרוכתא וכפורתא, דתוו סמכין עלוהי שתין אלפין רבון אבני יקר, סדרין סדרין, שורין שורין, מסתפלן דא לדא. סדרין דרמונין מתצען עלך לד' סטרין. עלמא קיימא בנינה.

רבון העולם, בעלי הנה בא אלי, והוא שוכב בין זרועי, וכל מה שרציתי ממנו, וכל רצוני עושה בזמן הזה, פשהיה בא אלי ועזב (שם) בי מדורו ומשתעשע בין שדי.

רבון עלמא, בעלי, תוה אתי לגבי, והוא שכב בין דרועי, וכל מה דבעינא מניה, וכל בעותי עבד בעידנא דא. כד תוה אתי לגבי, ושוי בי מדוריה, ומשתעשע בין שדי.

מטתי מטתי, אינך זוכרת פשהייתי באה אליך בשמחה ובטוב לב, ואותם התינוקות העלמים היו יוצאים פנגדי, מכים בכנפיהם בשמחה לקבלני.

ערסי ערסי, לית את דכיר כד הוינא אתא לגבך בחדוה ובשפירו דלכא, ואינון רביין עולמין, תוי נפקי לקדמותי, בטשי פנדפייהו בחדוה, לקבלא לי.

העפר שבר הנה קם ממקומו, ורואה איך נשכח ארון התורה שהיה פאן. מפאן יצא מזון לכל העולם, ואור, וברכות לפל.

עפרא דכה, תוה קם מדוכתיה, וחוו איך איתנשיא ארונא דאורייתא דתות הכא, מהכא נפקא מוזנא לכל עלמא, ונהורא, וברכאן לכלא.

אשגיח על בעלי - אינו כאן. אשגיח לכל צד. בזמן הזה פשהיה בא אצלי בעלי, וסביבו כמה בנים חסידים, וכל אותם העלמות מזמנות לקבלו.

אשגח על בעלי, לית הכא. אשגח לכל סטר. בעידנא דא כד תוה אתי בעלי לגבי, וסחרניה כמה בנין חסידין, וכל אינון עולמתאן ומינין לקבלא ליה.

והיינו שומעים מרחוק קול זוגי הפעמונים מקשקשים בין רגליו, כדי שאשמע קולו טרם הפנסו אלי. כל עלמותי משבחות ומודות לפני הקדוש ברוך הוא, אחר כך הולכות כל אחת לבית מושבה, והיינו יחידות מחבקות בנשיקותינו באהבה.

והוינא שמעין מרחוק, קל זוגין דפעמונים מקשקשין בין רגלוי, בנין דאשמע קליה עד דלא יעול לגבי. כל עולימתאן דילה משבחן ואודן קמי קודשא ברוך הוא, לבתר אזלין כל חד על פי מותביה, מחבקן בנשיקותהון ברחימו.

בעלי בעלי, איפה פנית? פעת הוא הזמן שהייתי משגיחה בך. הסתכלתי בכל צד - ואינך. איפה אשגיח לך, ולא אבקש בשבילך?

בעלי בעלי, אן פנית, השתא הוא עדנא דתוינא אשגח בך. אסתפלנא בכל סטר, ולית אנת. אן אשגח לך, ולא אתבע בנינה.

זהו מקומך בזמן הזה לבא אלי, הריני מזמנת פאן. והרי נשכחת ממוני. אינך זוכר ימי האהבה, כשהייתי שוכבת בחיקך, וחקוקה בדיוקנה, ודיוקני היה חקוק בך. כחותם הזה שמשאיר דיוקנו בחקיקת הכתב, כך השארתי דיוקני בך, כדי שתשתעשע בדיוקני, בעודי בתוך צבאותי.

גועה בבכיה ואומרת: בעלי בעלי, האור של העינים הרי נחשף. אינך זוכר, כשהיית מושיט שמאלך מתחת לראשי, ואני מתענגת על רב שלום, וימינך מחבטת באחזה ובנשיקות. ונדרת לי שלא תעזב אהבתי לעולמים. ונשבעת לי (תהלים קלז) אם אשפחה ירושלים תשפח ימיני, הנה נשפחתי ממך.

אינך זוכר, כשעמדתי אצלך בהר סיני, וששים רבוא שלמים שקבלוך עליהם, והתעטרתי לך בהם יותר מכל העמים, והיינו הולכים אחריו לכל רצונה. ואותה שפחה הרגה בהם לאלפים ורבות, ולא השגחתי. וכלם נאבדו במדבר, והשארתי אותם שם, והכנסנו בגיהם הקטנים לעמד לפניך בארץ הזו. והבדלנו אותם לעמד לפניך בשביל רצונה.

האם נאה לך לזכר חטאים, ולא תזכר זכיות?!

בעלי, היה זוכר, בכמה בנים קדושים עמדתי לפניך בכל דור ודור, בימי דוד ושלמה בנו. אינך זוכר כמה טובות שעשו לפניך?! האם נאה לך לזכר חטאים, ולא תזכר זכיות?! איך התהפכו עליך?

אני מבקשת אותך - ואינך. מבקשת על בני - ואינם. מבקשת על קדשת המקום הזה - והרי נטמא. כל העולם היה בשלום משום המקום הזה. הפלבים אין נובחים בזמן הזה, פלם היו בשלום. גועה ומיללת, וכל אותם האוכלוסים למעלה. והפלבים צווחים למטה, בראשית המשמורה השלישית.

היא יוצאת ונבאה, ועומדת על מקום מזבח קטרת הסמים, גועה ומיללת, ועולה למעלה, ומוצאת כרוב אחד מאותם שני הפרובים שהיו עמה, ומאותו הזמן לא היה לה אלא אחד. ואותו התינוק העלם שנשא, יונק ממנה בכיה ויללה.

דא הוא אתרך בעידנא דא, למיתי לנבי, הא אנא זמינא הבא. הא אתנשית מנאי, לית אנת דכיר יומי דרחימו, בד תוינא שוכבת בתוקפה, ומחקקא בדיוקנה, ודיוקני הוות מחקקא בך, כהאי חותם דשביק דיוקניה בגליפו דכתבא, הכי שבקנא דיוקני בך, בגין דתשתעשע בדיוקני, בעוד דאנא בנו חילי.

נעת בבכיה, וצוחת, בעלי בעלי, נהירו דעיני הא איתחשה. לית אנת דכיר, בד הוית אושיט שמאלך מתחות רישי, ואנא מתענגא על סניאו דשלם, וימינך מחבטא באחזה ובנשיקין. ונדרת לי דלא תשפוך רחימותא דילי לעלמין. ואומית לי, (תהלים קלז) אם אשפחה ירושלים תשפח ימיני, הא איתנשיתא מנה.

לית אנת דכיר, בד קאימנא לנבך בטורא דסיני, שלימין שתין רבו דקבילו לך עלייהו, ואתערנא לך בהו, ויתר מפל עממיא, והוינא אזלין אבתרך לכל רעותה. והויתא שפחה קטלא בהו לאלפים ורבון, ולא אשנתנא. ואתאבדו בלהו במדברא, ושכרית לון תמן, ואעילנא בגיהון ועירין לקיימא קמד בארעא דא. וכדילנא לון לקיימא קמה, בגין רעותה.

בעלי הווי דכיר, בכמה בגין קדישין קאימנא קמד בכל דרא ודרא, ביומי דדוד ושלמה בריה. לית אנת דכיר כמה טבאן דעבדו קמד. יאות לך למידבר חובין, ולא תדבר וכיון. אן אתהפיכו עליך.

בעינא עלי, לית אנת. בעינא על בנאי, לית אינון. בעינא על קדושתא דאתר דא, הא אסתאב. כל עלמא תוה בשלם בגין אתר דא. פלבין לא נבחיין בעידנא דא, בולחו הווי בשלם. נעה ומיללת, וכל אינון אוכלוסין לעילא. וכלבים צווחין לתתא, בשרותא דמשמורה תליתאה.

נפקת ואתת, קיימא על אתר דמדבחא קטורת בוסמין, נעת ומיללת, וסלקת לעלא, ואשפחא חד פרוב מאינון תרין פרובין דתו בחדה, ומתהווא זמנא לא תוה לה אלא חד. והווא רבייא עולימא דאשתא, ינקא מינה בכייה ויללותא.

כֹּה אָמַר ה' מִנְעֵי קוֹלְךָ מִכִּי וְעֵינֶיךָ מִדְּמָעָה, כִּי יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרֵיתֶךָ.

וְאִזּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַזְדַּמֵּן אֵלֶיךָ, וְיוֹרֵד אֵלֶיךָ, וּמְדַבֵּר עִמָּךְ. וְעַל זֶה כָּתוּב (ירמיה לא) כֹּה אָמַר ה' מִנְעֵי קוֹלְךָ מִכִּי וְעֵינֶיךָ מִדְּמָעָה, כִּי יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרֵיתֶךָ. וְעַל זֶה שְׁנִינִי, תִּינּוֹק יוֹנֵק מִשְׁדֵּי אָמוֹ, וְאִשָּׁה מְסַפֶּרֶת עִם בַּעֲלָהּ. (עד כאן הפתיחה, מכאן ואילך ראשיתה של מגלת איכה).

כִּדְרִין קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזַדְמֵן לְגַבְתָּהּ, וְנַחֲתִית לָהּ, וּמְמַלְל עִמָּךְ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ירמיה לא) כֹּה אָמַר ה' מִנְעֵי קוֹלְךָ מִכִּי וְעֵינֶיךָ מִדְּמָעָה כִּי יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרֵיתֶךָ. וְעַל דָּא תְּנִינִי, תִּינּוֹק יוֹנֵק מִשְׁדֵּי אָמוֹ, וְאִשָּׁה מְסַפֶּרֶת עִם בַּעֲלָהּ. עַד הֵכָא פְּתִיחָתָא, מִכָּאן וְלַהֲלָאָה שִׁירֵיהּ דְּמִגִּילַת אֵיכָה.

וְזָכוֹר אֶת בּוֹרְאֶךָ בְּיָמֵי בַחֲרוּתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבוֹאוּ יְמֵי הָרָעָה

אֵיכָה יֵשְׁבָה בְּדָד, רַבּוּתֵנוּ פּוֹתְחִים בְּפִסּוּק הַזֶּה, (קהלת יב) וְזָכוֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ בְּיָמֵי בַחֲרוּתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבוֹאוּ יְמֵי הָרָעָה. הַפִּסּוּק הַזֶּה בְּאַרְנוּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהָיוּ בְּאַרְצָה הַקְּדוּשָׁה. וְזָכוֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ - תִּהְיֶה זָכוֹר אֶת כָּל אוֹתָן הַטּוֹבוֹת וְכָל אוֹתָם הָאוֹתוֹת וְהַנְּסִים שֶׁעָשָׂה לָךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיָמֵים הָרִאשׁוֹנִים, כְּשֶׁהָיִיתָ נֶעֶר בְּאַמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יב) כִּי נֶעֶר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֵּהוּ.

אֵיכָה יֵשְׁבָה בְּדָד, רַבְנֵן פְּתַחֵי הַאי קְרָא, (קהלת יב) וְזָכוֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ בְּיָמֵי בַחֲרוּתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבוֹאוּ יְמֵי הָרָעָה. הַאי קְרָא, אוֹקִימָנָא לִיהּ בְּיִשְׂרָאֵל כִּד הוּוּ בְּאַרְעָא קְדִישָׁא. וְזָכוֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ, הוּוּ דְכִיר כָּל אֵינּוֹן מִכָּאן, וְכָל אֵינּוֹן אֲתִין וְנִסִּין, דְּעַבְד לָךְ קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיוֹמֵין קְדָמָיִן, כִּד הוּוּת רַבִּיא בְּמַהֲיִמְנוּתָא, כְּדָבָר אַחַר, (הושע יא) כִּי נֶעֶר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֵּהוּ.

בְּיָמֵי בַחֲרוּתֶיךָ - בְּזָמַן שֶׁהִתְרַצָּה בְּךָ מִכָּל הָעַמִּים שֶׁל הָעוֹלָם. עַד אֲשֶׁר לֹא יָבוֹאוּ יְמֵי הָרָעָה - יָמֵים שִׁישְׁלֹטוּ בְּךָ שְׂאֵר הָעַמִּים, וּפְזָרוּ אוֹתָךְ בְּכָל הָעַמִּים.

בְּיָמֵי בַחֲרוּתֶיךָ, בּוֹמָנָא דְאִיהוּ אִיתְרַעֵי בְּךָ מִכָּל עַמִּין דְּעַלְמָא. עַד אֲשֶׁר לֹא יָבוֹאוּ יְמֵי הָרָעָה, יוֹמֵין דְּזַקְנָתָהּ, דְּשִׁלְטִין בְּךָ שְׂאֵר עַמִּין, וְיִבְדְּרוּן לָךְ בְּכָל עַמִּמָּא.

בְּיָמֵי בַחֲרוּתֶיךָ - יָמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁהֵם בְּרוּרִים לָךְ, וְהַשְׁמִירָה שֶׁלְּמַעַלָּה עֲלֶיךָ. וְהֵם אַרְבַּעַה יָרְחֵי הַשָּׁנָה, אֶדְר נִיסָן אֵייר סִינּוֹן, אֵלוּ אוֹתָם הַיָּמִים שֶׁבַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיִשְׂרָאֵל, וְעָשָׂה בָהֶם עִמָּהֶם נְסִים. וְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל מְעַטְרַת בְּבַעֲלָהּ וּמִתְקַרְבַּת אֱלֹוֵי.

בְּיָמֵי בַחֲרוּתֶיךָ, יוֹמֵין דְּשַׁתָּא, דְּאֵינּוֹן בְּרִירִין לָךְ, וְנִסִּירֵינוּ דְּלַעֲלֵא עֲלֶיךָ. וְאֵינּוֹן ד' יָרְחֵי דְשַׁתָּא, אֶדְר נִיסָן אֵייר סִינּוֹן. אֵלִין אֵינּוֹן יוֹמֵין דְּבַחַר קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיִשְׂרָאֵל, וְעַבְד כְּהוֹן עִמָּהוֹן נִסִּין. וְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְרָא בְּבַעֲלָהּ, וְאִתְקַרְבַּת בְּתַרְיָהּ.

עַד אֲשֶׁר לֹא יָבוֹאוּ יְמֵי הָרָעָה - יְמֵי הַזְּקָנָה, יְמֵי הָרָעָה מִמָּשׁ, וְאֵינּוֹן: תַּמוּז אָב טַבַּת שְׁבַט. אַף עַל גַּב נִבְּ דְּלֹא אִיתְגַּלְיָא כָּל כְּךָ, וְסִימְנָךְ (משלי י) וְשִׁבְט לָגוֹ חֶסֶד לָב.

עַד אֲשֶׁר לֹא יָבוֹאוּ יְמֵי הַזְּקָנָה, יְמֵי הָרָעָה, יְמֵי הָרָעָה מִמָּשׁ, וְאֵינּוֹן: תַּמוּז אָב טַבַּת שְׁבַט. אַף עַל גַּב נִבְּ דְּלֹא אִיתְגַּלְיָא כָּל כְּךָ, וְסִימְנָךְ (משלי י) וְשִׁבְט לָגוֹ חֶסֶד לָב.

וְהַגִּיעוּ שָׁנִים, שָׁנִים דְּגִלּוּתָא, דְּאֲזִלִּין יִשְׂרָאֵל מְטוֹלְטִלִין. אֵין לִי בָהֶם חֶפְזִין, דְּתַנִּינִי, וְזִמְנִין בְּיוֹמָא דְּגִלּוּתָא, דְּלֹא יִשְׁתַּבַּח בִּידָא דְּבַר נֶשׁ לְמִיזְבֵּן בְּשׁוּקָא, וְכִדְרִין תַּכְלָה פְּרוּטָה מִן הַכִּים.

וְהַגִּיעוּ שָׁנִים, שָׁנִים דְּגִלּוּתָא, דְּאֲזִלִּין יִשְׂרָאֵל מְטוֹלְטִלִין. אֵין לִי בָהֶם חֶפְזִין, דְּתַנִּינִי, וְזִמְנִין בְּיוֹמָא דְּגִלּוּתָא, דְּלֹא יִשְׁתַּבַּח בִּידָא דְּבַר נֶשׁ לְמִיזְבֵּן בְּשׁוּקָא, וְכִדְרִין תַּכְלָה פְּרוּטָה מִן הַכִּים.

עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשׂוּךְ הַשְּׁמֶשׁ, דָּא קְלַסְתַּר פָּנִים שֶׁל שְׂכִינָה, מְלַעֲלֵא וּמִתְתָּא. מִתְתָּא מֵאן אֵינּוֹן. מְאִירֵי מִתְנִיתִין דְּהוּוּ בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, פְּטִישֵׁי דְּפְרוּלָא, מְהַדְקִין מְגִרִין, וְתַלְשִׁין מְגִרִין רְמָאִין.

עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשׂוּךְ הַשְּׁמֶשׁ, דָּא קְלַסְתַּר פָּנִים שֶׁל שְׂכִינָה, מְלַעֲלֵא וּמִתְתָּא. מִתְתָּא מֵאן אֵינּוֹן. מְאִירֵי מִתְנִיתִין דְּהוּוּ בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, פְּטִישֵׁי דְּפְרוּלָא, מְהַדְקִין מְגִרִין, וְתַלְשִׁין מְגִרִין רְמָאִין.

וְהָאֹר, זֶה הַתַּלְמוּד יְרוּשְׁלָמִי, דְּנִהִיר נְהוּרָא דְּאוּרִייתָא, לְבַתֵּר דְּאֵתְבַטַּל דָּא, כְּבִיכּוּל,

וְהָאֹר, זֶה הַתַּלְמוּד יְרוּשְׁלָמִי, דְּנִהִיר נְהוּרָא דְּאוּרִייתָא, לְבַתֵּר דְּאֵתְבַטַּל דָּא, כְּבִיכּוּל,

שְׁפָתוֹב (איכה ג) בְּמַחְשָׁפִים הוֹשִׁיבֵנִי, זֶה תִּלְמוּד בְּבִלִי, שְׁהוֹלְכִים בּוֹ בְּנֵי הָעוֹלָם בְּמַחְשָׁפִים.

וְהִירַח - אֵלּוּ הֵן הַבְּרִיּוֹת, שֶׁהֵיוּ מְאִירוֹת אוֹר הַחֲכָמָה הַנִּסְתָּרָת. וְהַכּוֹכָבִים - אֵלּוּ אוֹתָם הַמְּשַׁכְּלִילִים שֶׁהֵיוּ בְּאַרְצָה הַקְּדוּשָׁה, כָּל אוֹתָם הַתְּנָאִים וְהָאֲמוֹרָאִים, שֶׁכָּל הָעוֹלָם עוֹמֵד בְּשִׁבְלֵם. שֶׁכָּשֶׁהֵיוּ עוֹמְדִים יַחַד, הִנֵּה אוֹמֵר אִישׁ לַחֲבֵרוֹ: מִתּוֹךְ דָּבָר זֶה שֶׁפָּרַח מִפִּי, אֲנִי רוֹאֶה מָה שִׁיְהִיָּה הַיּוֹם הַזֶּה אוֹ לְמַחֵר כִּף וְכָף.

דָּבָר אַחֵר, (קהלת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשֹׁף הַשָּׁמֶשׁ - הָאוֹר שֶׁל קְלִסְתֵּר פְּנֵי הַשְּׂכִינָה, שֶׁהִיָּה מְאִיר לָהּ בְּכָל יוֹם, וּמְאוֹתוֹ הָאוֹר הָעוֹלָם הַתְּקִים, וַיִּשְׂרָאֵל שֶׁהוּא בְּאַרְצָה לְבָטָח.

אוֹר שֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית

וְהָאוֹר - הָאוֹר שֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שֶׁהִיָּה מְאִיר מְסוּפֵי הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם, וְנִגְנְנוּ. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (הי"ה) מְאִיר, וּמוֹצִיא מִמְּנוֹ חוּט אֶחָד שֶׁל יְמִינוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאוֹחֵז בְּלִבָּנָה. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן כְּתוּב (איכה ב) הַשִּׁיב אַחֲרָיִךְ יְמִינוֹ.

וְהִירַח - שְׁפָתוֹב (ישעיהא) צֶדֶק יִלִּין בָּהּ. וְהַכּוֹכָבִים - מְלַאכֵי הַשָּׁרָת, שֶׁהֵיוּ בָּאִים בָּהּ וַיְדוּעִים אֶצְלָהּ, וּבִטְלוּ מִקְיוּמָם, וְאֵלָה נִקְרָאִים מְלַאכֵי שְׁלוֹם. וְשָׁבוּ הָעֵבִים אַחֵר הַגִּשְׁם, שְׁפָתוֹב (שם לב) מְלַאכֵי שְׁלוֹם מֵרַב יְבִיּוֹן.

בְּיוֹם שִׁזְעוּ שְׁמֵרֵי הַבַּיִת (קהלת יב) - אֵלּוּ שֶׁלְּשָׁה בְּתֵי דִין שֶׁהֵיוּ מְלַמְּדִים תּוֹרָה בְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית. וְהַתְּעוֹתוֹ אֲנָשֵׁי הַחֵיל - אֵלּוּ סְנֵהֲדָרֵי גְדוּלָה וְסְנֵהֲדָרֵי קִטְנָה. וּבִטְלוּ הַטְּחָנוֹת - אֵלּוּ כַּהֲנִים וְלוֹיִם, וְכָל הַמְּשֻׁמְרוֹת שֶׁהֵיוּ עוֹמְדוֹת בִּירוּשָׁלַיִם.

וְחָשְׁכוּ הָרְאוֹת בְּאַרְבּוֹת, אֵלּוּ נְבִיאִים וְצוֹפִים, שֶׁהֵיוּ רוֹאִים בְּנְבוּאָה וּבְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. (שם) וְסָגְרוּ דְלֵתִים בְּשׁוֹק - שֶׁבְּנֵי אָדָם צוֹנְחִים, וְאִין מִי שֶׁמְשִׁיב לָהֶם, שֶׁהֵיוּ כָּל הַשְּׁעָרִים נִנְעָלוּ מִיּוֹם שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וּבִטְלָה עֲבוֹדַת בֵּית אֱלֹהֵינוּ.

בְּנִים שׁוֹבְבִים, וְאִין מִי שִׁישְׁגִיחַ עֲלֵיהֶם

בְּשִׁפְלָה קוֹל הַטְּחָנָה (שם) - אֵלָה אוֹתָם כּוֹתְשֵׁי הַקְּטָרֶת, שֶׁהֵיוּ נוֹתְנִים קוֹל בְּכָל יוֹם בְּכַתִּישׁוֹ שְׁלָהּ.

אֲשֶׁתְּאָרוּ בַּחֲשׂוֹכָא. דְּכַתִּיב, (איכה ג) בְּמַחְשָׁפִים הוֹשִׁיבֵנִי, זֶה תִּלְמוּד בְּבִלִי, דְּאִלִּין בֵּיהּ בְּנֵי עֲלָמָא בְּמַחְשָׁפִים.

וְהִירַח, אִלִּין אֵינּוֹן הַבְּרִיּוֹת, דִּהּוּוּ נְהִירִין נְהִירוֹ דְּחֲכָמָה סְתִימָאָה. וְהַכּוֹכָבִים, אִלִּין אֵינּוֹן מְשַׁכְּלִילִים דִּהּוּוּ בְּאַרְעָא קְדִישָׁא, כָּל אֵינּוֹן תְּנָאִים וְאֲמוֹרָאִים, דְּכָל עֲלָמָא קְוִימָא בְּנִינִיחוּ. דְּכִדּוּ הוּוּ קְוִימֵי כְּתָדָא, תְּוָה אֲמַר בְּרַ נְשׁ לַחֲבֵרִיהּ, מִגּוּ מְלָה דָא דְּפָרַח מִפּוֹמֵי, אֲנָא חָמָא מַה דִּיהָא יוֹמָא דָא, אוֹ לְמַחֵר, כִּף וְכָף.

דָּבָר אַחֵר (קהלת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשֹׁף הַשָּׁמֶשׁ, נְהִירוֹ דְּקְלִסְתֵּר פְּנֵי שְׂכִינָה, דִּהּוּוּ נְהִיר לָהּ בְּכָל יוֹמָא, וּמַהֲהוּא נְהִירוֹ עֲלָמָא אֲתִקְוִים, וַיִּשְׂרָאֵל שְׂרָאן עַל אַרְעָא לְרוּחְצֵנּוּ.

וְהָאוֹר, אוֹר שֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, דִּהּוּוּ נְהִיר מְסִיפֵי עֲלָמָא לְמִיפֵי עֲלָמָא, וְאֲתִנְגִּיו. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָוּה נְהִיר, וְאִפִּיק מִינִיהּ חַד חוּטָא דִּימִינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא, וְאֲחִיד לְסִיתְרָא. וּבַהּהוּא יוֹמָא כְּתִיב, (איכה ב) הַשִּׁיב אַחֲרָיִךְ יְמִינוֹ.

וְהִירַח, דְּכַתִּיב (ישעיהא) צֶדֶק יִלִּין בָּהּ. וְהַכּוֹכָבִים, מְלַאכֵי הַשָּׁרָת, שֶׁהֵיוּ בָּאִים בָּהּ וַיְדוּעִים אֶצְלָהּ, וּבִטְלוּ מִקְיוּמִיָּהוּ, וְאִלִּין אִיקְרוּן מְלַאכֵי שְׁלוֹם. וְשָׁבוּ הָעֵבִים אַחֵר הַגִּשְׁם, דְּכַתִּיב (שם לב) מְלַאכֵי שְׁלוֹם מֵרַב יְבִיּוֹן.

(קהלת יב) בְּיוֹם שִׁזְעוּ שְׁמֵרֵי הַבַּיִת, אִלִּין תְּלַת בְּתֵי דִינִין, דִּהּוּוּ אוֹלְפֵי תּוֹרָה בְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית. וְהַתְּעוֹתוֹ אֲנָשֵׁי הַחֵיל, אֵלּוּ סְנֵהֲדָרֵי גְדוּלָה וְסְנֵהֲדָרֵי קִטְנָה. וּבִטְלוּ הַטְּחָנוֹת, אֵלּוּ כַּהֲנִים וְלוֹיִם, וְכָל הַמְּשֻׁמְרוֹת דִּהּוּוּ קְוִימֵי בִירוּשָׁלַיִם.

וְחָשְׁכוּ הָרְאוֹת בְּאַרְבּוֹת, אִלִּין נְבִיאִים וְצוֹפִים, דִּהּוּוּ חָמָאן בְּנְבוּאָה וּבְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. (שם) וְסָגְרוּ דְלֵתִים בְּשׁוֹק, דְּכִנֵּי נְשָׂא צְוּוּחִין, וְלִית מָאן דִּיִּתִיב עֲלֵיהוּ, דִּהּוּוּ כָּל תְּרַעִין נִנְעָלוּ, מִן יוֹמָא דִּאֲתִחְרַב בֵּי מִקְדָּשָׁא, וּבְטִילַת עֲבִידַת בֵּית אֱלֹהֵנָא.

קוֹל הַשְּׂכִינָה, שִׁצוּחַת בְּכָל יוֹם שׁוֹבוֹ

בְּשִׁפְלָה קוֹל הַטְּחָנָה, אִלִּין אֵינּוֹן כּוֹתְשֵׁי קְטוֹרֶת, דִּהּוּוּ יְהִי כָּלָא בְּכָל יוֹמָא, בְּכַתִּישׁוֹ דִּילֵיהּ.

דָּבַר אַחַר, קוֹל הַטְּחֵנָה - קוֹל הַשְּׂכִינָה, שְׂצוּחַת בְּכָל יוֹם שׁוּבוּ בָּנִים שׁוֹבְבִים, וְאִין מִי שִׁישְׁגִיחַ עֲלֶיהָ. וַיִּשְׁחוּ כָּל בְּנוֹת הַשִּׁיר - אֵלֹו אוֹתָם שְׁעוּלִים לְדוֹכֵן בְּכָל יוֹם, וּמִנְגְנִים נְגוּן שֶׁל שִׁיר. כָּל - לְרַבּוֹת מְלָאכֵי עֲלִיּוֹן לְמַעְלָה, שֶׁהִיוּ מִתְחַלְקִים מִשְׁמְרוֹת לְמַעְלָה - כְּנֶגֶד אוֹתָם הַמְשְׁמְרוֹת לְמַטָּה. שְׁחוּ אוֹתָם שְׁלֹמְטָה - כְּבִיכּוֹל אֶף אֵלֹו שְׁלֹמְעֵלָה שְׁחוּ. גַּם מְגַבָּה יִרְאוּ. וְאֶף עַל גַּב שְׁמֻגְבוּהָ הֵם נְנָסִים, הִיוּ פּוֹחֲדִים.

דָּבַר אַחַר קוֹל הַטְּחֵנָה, קָלָא דְשְׂכִינָתָא, צְוּחָא בְּכָל יוֹמָא, שׁוּבוּ בָּנִים שׁוֹבְבִים, וְלִית מֵאֵן דִּישְׁנַח בְּהָ. וַיִּשְׁחוּ כָּל בְּנוֹת הַשִּׁיר, אֵלִין אִינוּן דְסַלְקִין בְּרוּכְנָא בְּכָל יוֹמָא, וּמִנְגְנִי נִיגוּנָא דְשִׁיר. כָּל, לְאַסְנָאָה מְלָאכֵי עֲלִיָּאָה לְעִילָא, דְהוּוּ מִתְחַלְקִין מִשְׁמְרוֹת לְעִילָא, לְקַבֵּל אִינוּן מִשְׁמְרוֹת לְתַתָּא. שְׁחוּ, אֵלִין דְלַתְתָּא. כְּבִיכּוֹל, אֶף אֵלִין דְלְעִילָא שְׁחוּ. גַּם מְגַבָּה יִרְאוּ. וְאֶף עַל גַּב דְמֻגְבוּהָ הוּוּ נְנָסָא, הוּוּ דְחִלִין.

איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר?

שְׁחוּ אוֹתָם בְּנוֹת הַשִּׁיר, מִשּׁוּם שֶׁהָרִי שְׁמוֹנִים אֶלֶף לוֹיִם הָיוּ יְדִיהֶם מְהַדְקִים לְאַחוֹר. כְּשֶׁהֲגִיעוּ לְנִהְרוֹת בְּבַל, כְּנֹרוֹתֵיהֶם הָיוּ תְלוּיִים עַל הָאֵילָנוֹת שָׁם, הָיוּ מְבַקְשִׁים מֵהֶם לְנַגֵּן, וְאוֹמְרִים (תְּהִלִּים קל"ז) אֵיךְ נִשְׁרֵי אֶת שִׁיר ה' עַל אֲדָמַת נֹכַר? נִשְׁכּוּ בְשִׁנְיָהֶם בְּהִנֵּי יְדִיהֶם וְכָרְתוּ אוֹתָם, וְלֹא יָכּוּ לְנַגֵּן, וְהִרְגוּ אוֹתָם.

שְׁחוּ אִינוּן בְּנוֹת שִׁיר, בְּנִין דְהָא פ' אֶלֶף לוֹיִים, הוּוּ יְדִיהוֹן מְהַדְקוֹן לְאַחוֹרָא. כַּד מָטוּ לְנִהְרוֹת בְּבַל, כְּנֹרֵיהוֹן הוּוּ תְלוּיִן עַל אֵילָנִין דְתַמּוּן. הוּוּ שְׂאֵלִין לוֹן לְנִנְנָא. וְאוֹמְרִי, (תְּהִלִּים קל"ז) אֵיךְ נִשְׁרֵי אֶת שִׁיר ה' עַל אֲדָמַת נֹכַר. נִשְׁכּוּ בְשִׁנְיָהוֹן בּוֹהֲנֵי יְדִיהוֹן וְכָרְתוּ לוֹן, וְלֹא יָכִילוּ לְנִנְנָא, וְקַטְלוּ לוֹן.

וְחַתְחַתִּים בְּדַרְךָ - שֶׁהָרִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּרִיחֵיהֶם עַל צוֹאֲרֵיהֶם, וּמִהַדְדִיק שֶׁהָיָה חֲזָק, הָיוּ נוֹפְלִים אֲצַבְעוֹתֵיהֶם בְּדַרְךָ, וַיִּרְמְיָה הָיָה מְלַקְטָם בְּטִלְיָתוֹ, וְנוֹשֵׁק אוֹתָם, וּבּוֹכָה עֲלֵיהֶם. וְהָיָה אוֹמֵר לָהֶם: בְּנֵי, וְלֹא אֲמַרְתִּי לָכֶם (ירמיה א) תָּנוּ לַה' אֱלֹהֵיכֶם כְּבוֹד בְּטָרָם יַחְשִׁיף וְגו'! וְעַל זֶה כְּתוּב (שם ט) עַל הַהָרִים אֲשֶׁא בְּכִי וְנָהִי וְעַל נְאוֹת מְדָבָר כּו'.

וְחַתְחַתִּים בְּדַרְךָ, דְהָא הוּוּ אֲזִלִין בְּרִיחֵיהֶן עַל צוֹאֲרֵיהוֹן, וּמִהַדְדִיקָא דְתַתָּה תַקְוָה, הוּוּ נָפְלוּ אֲצַבְעוֹתֵיהֶן בְּאוֹרְחָא. וַיִּרְמְיָה תַתָּה לְקִיט לוֹן בְּטִלְיָתֵיהָ, וְנִשְׁיַק לוֹן, וּבְכִי עֲלִיָּהוּ. וְהוּוּ אָמַר לַהּ, בְּנֵי, וְלֹא אֲמַרְתִּי לָבוּ, (ירמיה יג) תָּנוּ לַה' אֱלֹהֵיכֶם כְּבוֹד בְּטָרָם יַחְשִׁיף וְגו'. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שם ט) עַל הַהָרִים אֲשֶׁא בְּכִי וְנָהִי וְעַל נְאוֹת מְדָבָר כּו'.

עשרים ואחד יום. כך משבעה עשר תמוז עד תשעה באב

וַיִּנְאֵץ הַשֶּׁקֶד (קהלת יב) - מִיּוֹם שְׁמֻנְצָנִין הָאֵילָן הַזֶּה לְבָלוּבִים עַד הַיּוֹם שֶׁעוֹשָׂה פְרִי, הֵם עֲשָׂרִים וְאַחַד יוֹם. כֶּךָ מִשְׁבַּעַה עֶשֶׂר תַּמּוּז עַד תַּשְׁעָה בָּאָב - עֲשָׂרִים וְאַחַד יוֹם בֵּינֵיהֶם. זֶהוּ שְׁפָתוּב (ירמיה א) מִקַּל שֶׁקֶד אֲנִי רֹאֶה.

(קהלת יב) וַיִּנְאֵץ הַשֶּׁקֶד, מִן יוֹמָא דְנִצְיִין אֵילָנָא דָא לְבָלוּבִין, עַד יוֹמָא דְעֵבִיד אֵיבָה, חַד וְעֲשָׂרִים יוֹמָא נִינְהוּ. כֶּךָ מִי"ז בְּתַמּוּז עַד ט' בָּאָב, כ"א יוֹם בֵּינֵיהֶוּ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ירמיה א) מִקַּל שֶׁקֶד אֲנִי רֹאֶה.

וַיִּסְתַּבֵּל הַחֲנֹב (קהלת יב) - שְׁנַתֵּן מִשָּׂא עַל פְּתָפִי זָרַע דָּוָד. וְתַפֵּר הָאֲבִיוֹנָה - שֶׁהַתְּבַטְלָה עֲבוּדַת בֵּית אֱלֹהֵינוּ. כִּי הוֹלֵךְ הָאָדָם אֶל בֵּית עוֹלָמוֹ - זֶהוּ הַכְּבוֹד שֶׁהִסְתַּלַּק לְמַעְלָה, וּבְנֵי אָדָם צוֹוֹחִים, וְאִין מִי שִׁישְׁגִיחַ בְּהֶם.

וַיִּסְתַּבֵּל הַחֲנֹב, דְאֲתִיב מְטוּלָא עַל כְּתַפּוּי דְזָרַעָא דְדָוִד. וְתַפֵּר הָאֲבִיוֹנָה, דְאֲתַבְטַל עֲבִידַת בֵּית אֱלֹהֵנָא. כִּי הוֹלֵךְ הָאָדָם לְבֵית עוֹלָמוֹ, דָּא הוּא כְּבוֹד, דְאֲסַתַּלַּק לְעִילָא. וּבְנֵי נְשָׂא צוֹוֹחִין, וְלִית מֵאֵן דִּישְׁנַח בְּהוּ.

עַד אֲשֶׁר לֹא יִרְתַּק חֶבֶל הַכֶּסֶף (שם) - הַמְּקוֹם שֶׁהִכְהֵן הָיָה מִקְטִיר קְטֻרֶת עַל הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי. וְתַרְץ גִּלְת הַזֶּהָב - זֶהוּ בֵּית קִדְשׁ הַקְּדָשִׁים, שֶׁשָּׁם הַכְּרוּבִים שֶׁל הַזֶּהָב. וְתַשְׁבֵּר כַּד עַל הַמְּבוּעַ - זֶה מַלְכוּת בֵּית דָּוִד שֶׁנִּשְׁבְּרָה.

(קהלת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא יִרְתַּק חֶבֶל הַכֶּסֶף, אֲתַר דְכַהֲנָא מִקְטִיר קְטוּרַת עַל מְדַבְחָא דְלְנָאוּ. וְתַרְץ גִּלְת הַזֶּהָב, דָּא הוּא בֵּית קִדְשׁ הַקְּדָשִׁים, דְתַמּוּן כְּרוּבִים דְדָהָב. וְתַשְׁבֵּר כַּד עַל הַמְּבוּעַ, דָּא מַלְכוּת בֵּית דָּוִד דְאִיתַבַּר.

והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה

וישב העפר על הארץ כשהיה - יחרב בית המקדש, ויהיה כעפר. והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה - זו השכינה, והסתלקות של רוח הנבואה מן העולם.

רבי יודאי פתח, (שם יב) ביום שיזעו שמרי הבית, תנאים ואמוראים, שהיו שומרים העם של ארץ ישראל, והזדעזעו ממקומם.

והתענותו אנשי החיל, כמו שנאמר (בראשית מז) ויש בם אנשי חיל. החטא של בני יעקב, שהיו אנשי חיל וסובלים עוות הדין, כמו שנאמר (איוב ח) האל יעות משפט. קבלו עוות הדין אותם אנשי חיל. שפך דרכי הנחש - אחר שהורג את האדם, חוזר ונושף אותו נשיכה בלי רחמים. זהו עוות הדין.

שלחו להם בני הארץ הקדושה: נאה שאתם יש לכם לבפות פמי שבוכה מרחוק, שהרי אבל ובכיה ומספד בנהי ומרירות לא מגיע לכם, שהרי רחצתם רגליכם, ולא רציתם לטנף אותם כמו מקדם, כמו שנאמר (שיר ה) רחצתי את רגלי איככה אטנפם.

עשרה הרוגי מלכות

אבל אנו ששוכנים בין גדר הנחש, ואורב לנו בכל יום, הורג ונושף, ואנו רואים בעינים עוות הדין שנעשה בינינו, באותם אנשי חיל, שבימיהם שותקו, ולא רוצה דין, שפוחד מהם פחד גדול, ולא יכול לעמד לפנייהם. וכיון שעברו לאותו העולם (הבא) בתשובה, עומד הנחש לפני הקדוש ברוך הוא ותובע דין.

ודיק הפתוב, שפתוב (שמות כא) וגנב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת. אמר הקדוש ברוך הוא לנחש: יוסף לא היה איש. ונמצא בידו וגו', הרי בידיהם לא נמצא. חזר ואמר, (דברים כד) כי ימצא איש גנב נפש מאחיו מבני ישראל והתעמר בו ומכרו ומת הגנב ההוא.

שמונה מאות שנים היה עומד אותו הנחש ומבקש דין. ואנו שנינו, מי שנתחייב בשני דינים - נדון בחמורה. אוי למי שקבל ענש על חטאו, שהרי המיתה מכפרת על החטאים, וחוזר לקבל ענש אחר.

וישב העפר על הארץ כשהיה, ותחרב פי מקדשא, ויהא כעפרא. והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה, דא שכנתא, ואסתלקותא דרוח נבואה מן עלמא.

רבי יודאי פתח, (שם) ביום שיזעו שמרי הבית, אלן תנאים ואמוראים, דהוו נטרי עמא דארעא דישראל, ואודעזעון מדוכתיהו.

והתענותו אנשי החיל, כדבר אחר, (בראשית מז) ויש בם אנשי חיל. חובא דבני יעקב, דהוו אנשי חיל, וסבלי עוות דינא, כדבר אחר, (איוב ח) האל יעות משפט. קבילו עוות דינא. אינון אנשי חיל. דבד אורחוי דנחש, לבתר דקטיל לבר נש, אהדר ונשיף ליה נשיכו בלא רחמין, ("חילופי גרסאות") דא איהו עוות דינא.

שלחו להו בני ארעא קדישא, יאות דאתון אית לבון למבכי, פמאן דבכי מרחיק. דהא אכלא ובכיה ומספדא בנהי ומרירו לא מטא לבו. דהא רחצתין רגליבון, ולא בעיתו למנפא לון פמלקדמין. כדבר אחר, (שה"ש ה) רחצתי את רגלי איככה אטנפם.

אבל אנו דשכנין בין גדר נחש, וכמין לון בכל יומא, קטיל, ונשיף, ואנו חמינן בעינין עוות הדין דאתעביד פיננא, באינון אנשי חיל, די פיומיהון שתיקו, ולא בעא דינא. דדחיל מינייהו דחילו סגו, ולא יכיל לקיימא קמיהו. וכיון דעברו לההוא עלמא בתיובתא, קיימא נחש קמי קודשא בריהו הוא, ותבע דינא.

והייק קרא דכתיב, (שמות כא) וגנב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת. אמר קודשא בריהו הוא לנחש, יוסף לא היה איש. ונמצא בידו וגו', הא בידיהון לא אשתבת. אהדר וקאמר, (דברים כד) כי ימצא איש גנב נפש מאחיו מבני ישראל והתעמר בו ומכרו ומת הגנב ההוא.

תמני מאה שנין הוה קיימא ההוא נחש ותבע דינא. ואנו תנינן, מאן דאתחייב בתרי דינין, אתדן בחמירא. ווי מאן דקביל עונשא על חובו, דהא מיתה מכפרת על חובו, ואהדר לקבל עונשא

אוי שהתענותו אנשי החיל, וסמאל ונחש עמדו לתבע הדין. על זה נאָה לנו לבפות ולספד, שהקרה הקדושה נשארה בַדד מפל הטובות שהיו בה. באותה השעה ירד סמאל ובלבל את העולם, והכניס הרוח הזו במעי של אותו הרשע מלך רומי, ותבע דין מגבורי העולם. וי לזה! וי לעולם! עוות הדין לא נמצא מיום שנברא העולם קָזה.

איכה בְּנִיךָ הַעֲמוּדִים שֶׁל הָעוֹלָם, עֲמוּדִים תּוֹמְכִים, שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם, וְאַנִּי (ואת) מִתְעַטֵּר בָּהֶם בְּכָל יוֹם? אֵיךְ הִתְעַנּוּתוֹ עַל יְדֵי הַנְּחֹשׁ? אֵיךְ הִתְעַנּוּתוֹ רֹחוֹת קְדוֹשׁוֹת לְהִתְלַבֵּשׁ בְּלְבוּשִׁים נְכָרִים אַחֲרֵים לְדוֹן אוֹתָם בְּקִלּוֹן רַב? וַי לָזָה! וַי לָעוֹת הַזֶּה!

מִי רָאָה בְּתוֹךְ גֵּן הָעֵדֶן, בְּשַׁעַר שְׁנַמְסֵר הַדִּין לְמַעְלָה. עֶשֶׂר מְרַגְלִיּוֹת יָפוֹת, הָאוֹר שֶׁל כָּל הַגֵּן, בֵּין כָּל אוֹתָם הָאֵילָנוֹת, מִתְפַּשְּׁטִים וְכֻלָּם יוֹצְאִים הַחוּצָה. וְכָל אוֹתָם הָאֵילָנוֹת שֶׁל גֵּן עֵדֶן צוֹנְחִים וְאוֹמְרִים: וַי שֶׁהִתְעַנּוּתוֹ אֲנָשֵׁי הַחֵיל! וְשׁוֹמְרֵי הַשַּׁעַר שֶׁל גֵּן הָעֵדֶן מְזַדְעָזְעִים, אוֹתָם הַפְּרוּבִים, עוֹלִים וְיוֹרְדִים, וְלֹא נוֹתְנִים מְקוֹם לְהוֹצִיא אֶת הָאוֹרוֹת הַלָּלוּ.

כְּשֶׁהִתְפַּשְּׁטוּ מִתּוֹךְ הָאוֹר שֶׁל לְבוּשֵׁיהֶם. וְעֵלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים צוֹנְחִים כְּנִגְדָם, וְאוֹתָם שׁוֹמְרֵי הַחוּמוֹת לְמַעְלָה מְזַדְעָזְעִים, וְכָל צְבָאוֹת רוּם הַשָּׁמַיִם בּוֹכִים וּמְיַלְלִים מִי רָאָה אֶת אֲמִנּוֹ גּוֹעָה וּמְיַלְלֵת? יוֹרְדֵת לְפְרוּבִים, שׁוֹמְרֵי הַשַּׁעֲרִים שְׂבִגּוֹן, וְהֵם מְזַדְעָזְעִים. עוֹלָה אֲמִנּוֹ, וְכָרוּב אַחַד עִמָּה.

וְאָז לֵהֵט הַחֲרֵב הַמַּתְהַפֶּכֶת, שְׁנוּנָה הַרְבֵּה, מִכָּה לְתוֹךְ הַשַּׁעֲרִים, וַיִּצְאוּ אוֹתָם עֲשָׂרָה הָאוֹרוֹת. הָעֵלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים צוֹנְחִים: וַי לָעוֹלָם! וַי לְדוֹר!

נָאָה לָנו לְבָפוֹת עַל הַכֹּל לָנו יָאָה לְסַפֵּד כְּתַנִּים, כְּשִׁירְדָה הָאֵם, וְלֹא מְצָאָה אוֹתָם שָׁם בְּגֵן. וְכָל אוֹתָם הָאוֹרוֹת וְהַבְּשָׂמִים גּוֹעִים וּמְיַלְלִים. אַזּ הִיא גּוֹעָה וּמְיַלְלֵת. אוֹתָם הַפְּרוּבִים שׁוֹמְרֵי הַשַּׁעֲרִים בּוֹכִים וּמְיַלְלִים, פּוֹתְחִים בְּבִכְיָה. אָנוּ עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה נָאָה לָנו לְבָפוֹת עַל הַכֹּל, וְעַל הָעוֹת הַזֶּה.

אָנָּה שֵׁא נָא פִּשַׁע אַחִיד וְחֻטְאָתָם

עוֹד פְּתַח, (בראשית) וַיִּצְוּ אֵל יוֹסֵף לֵאמֹר וְגו', (שם) אָנָּה שֵׁא נָא פִּשַׁע אַחִיד וְחֻטְאָתָם וְגו', וַיִּבֶךְ יוֹסֵף

אוֹחֲרָא, וַי דִּי הִתְעַנּוּתוֹ אֲנָשֵׁי הַחֵיל, וְסַמְאֵל וְנֹחֶשׁ קָיְמוּ לְתַבְעָא דִּינָא. עַל דָּא יָאוֹת לָן לְמַכְבֵּי וְלְמַסְפַּד, דְּקִרְתָּא קְדִישָׁא אֲשֶׁתְּאַרְת בְּדָד מִכָּל טְבִין דְּהוּוּ בַּה. בַּהֲהִיא שַׁעְתָּא נַחַת סַמְאֵל וּבְלָבַל עַלְמָא, וְאַעִיל רוּחָא דָּא בְּמַעוּזֵי דְהַהוּא רִשְׁע מְלַכָּא דְרוּמִי, וְתַבְע דִּינָא מִתְקִיפֵי עַלְמָא. וַי לָדָא, וַי לָעַלְמָא, עוֹוֹת דִּינָא לֹא אֲשַׁתַּכַּח מִן יוֹמָא דְאַתְבְּרֵי עַלְמָא, כְּדָא.

איכה בְּנִיךָ עֲמוּדִים דְעַלְמָא, קָיְמוּן סְמְכִין, דְעַלְמָא קָיְמוּ עֲלֵיהוֹן, וְאַנָּה מִתְעַטֵּרָא עֲלֵיהוֹן בְּכָל יוֹמָא. הֵיךְ הִתְעַנּוּתוֹ עַל יְדֵי דְנְחֹשׁ, הֵיךְ הִתְעַנּוּתוֹ רֹחוֹן קְדִישׁוֹן, לְאַתְלַבֵּשׁ בְּלְבוּשֵׁין נְכָרָאִין אַחֲרֵינִין, לְמִידֵן לֹאן בְּקִלְנָא סְגִי, וַי לָדָא, וַי לָעוֹתָא דָּא.

מִאֵן חָמָא גּוֹ נְנַתָּא דְעֵדֶן, בְּשַׁעְתָּא דְאַתְמַסֵּר דִּינָא לְעֵילָא. עֶשֶׂר מְרַגְלָאִין שְׁפִירָאִין, נְהִירוּ דְכָל נְנַתָּא, בֵּין כָּל אֵינּוֹן אֵילָנִין. מִתְפַּשְּׁטִין וְנִפְקִין כְּלָהוּ לְבַר. וְכָל אֵינּוֹן אֵילָנִין דְנְנַתָּא דְעֵדֶן, צוֹנְחִין וְאַמְרִין, וַי דִּהִתְעַנּוּתוֹ אֲנָשֵׁי הַחֵיל. וְנְטוּרֵי תְרַעָא דְנְנַתָּא דְעֵדֶן מְזַדְעָזְעוּן, אֵינּוֹן פְּרוּבִים, סְלָקִין וְנַחְתִּין, וְלֹא יַהֲבֵי דוּכְתָא לְאַפְקָא אֵלִין נְהוּרִין.

כִּד אַתְפַּשְּׁטוּ מִגּוֹ נְהוּרִין דְלְבוּשֵׁיהוֹן. וְעֵילָאִין וְתַתָּאִין צוֹנְחִין לְקַדְמוּתְהוֹן, וְאֵינּוֹן נְטוּרֵי חוּמוֹת לְעֵילָא מְזַדְעָזְעוּן, וְכָל חֵילֵי רוּם שְׁמַיָּא כְּבָאֵן וּמְיַלְלָן. מִאֵן חָמָא לְאִימָנָא גַּעַת וּמְיַלְלָא. נַחְתֵּת לְגַפֵּי פְרוּבִים, נְטוּרֵי תְרַעִין דְנְנַתָּא, וְאֵינּוֹן מְזַדְעָזְעוּן. סְלָקַת אִימָנָא, וְחַד פְּרוּב כְּתֵרָה.

וְכַדִּין לֵהֵט הַחֲרֵב הַמַּתְהַפֶּכֶת, שְׁנַנָּא סְגִי, כְּפִשַׁשׁ לָנוּ תְרַעִין, וְנִפְקוּ אֵינּוֹן עֶשֶׂר נְהוּרִין. עֵילָאִין וְתַתָּאִין צוֹנְחִין, וַי לָעַלְמָא, וַי לְדָרָא.

אָנוּ עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה אָנוּ יָאוֹת לָן לְמַסְפַּד כְּתַנִּים, כִּד נַחְתֵּת אִימָא, וְלֹא אֲשַׁפְּחַת לֹאן תַּמָּן כְּנְנַתָּא, וְכָל אֵינּוֹן נְהוּרִין וּבוּסְמִין, גַּעָאֵן וּמְיַלְלָן, כְּדִין גַּעַת וּמְיַלְלָת. אֵינּוֹן פְּרוּבִים נְטוּרֵי תְרַעִין כְּבָאֵן וּמְיַלְלָן, פְּתַחִין כְּבִכְיָה, אָנוּ עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה יָאוֹת לָן לְמַכְבֵּי עַל כּוּלָּא, וְעַל עוֹוֹתָא דָּא.

תּוֹ פְּתַח, (בראשית ג) וַיִּצְוּ אֵל יוֹסֵף לֵאמֹר וְגו' (שם) אָנָּה שֵׁא נָא פִּשַׁע אַחִיד וְחֻטְאָתָם וְגו' וַיִּבֶךְ

בדברם אליו. החטא - לו הם עשו, והוא מכפר על הכל, ומכפר על חטאם. כיון שהוא מוחל, למי יש לתבע על חטאם? זהו והתענותו אנשי החיל. עוות הדין רב הנה לאותם אנשי החיל. וי לנו, מי ינחם אותנו?

למה הנה עוות הדין הזה? משום שהרי אמנו גרשה וברחה, והלכה לה, ומשום זה עוות הדין נמצא, שנמצא לבדו אותו שהסטין עלינו, ולא הנה מי שימחה בידו ויטען עלינו טענה. על זה נמסרו בידיה כל תקוני אמנו.

יוסף בדברם אליו. חזקא ליה עבדו, והוא מכפר בולא, ומכפר על חובייהו. כיון דאיהו מחיל, מאן אית ליה לתבעא על חובייהו. הוי והתענותו אנשי החיל. עוות הדין סגני, הנה לאינון אנשי החיל, ווי לן, מאן ינחם לן.

אמאי הנה עוות דינא דא. כגין דהא אימנא אתתרכת וערקת, ואולת לה, וכגין דא עוית דינא אשתפכת, דאשתפכתא בלחודהא ההוא דאשטנא עלנא, ולא הנה מאן דימחי בידיה, ויטעין עלנא טענתא. על דא אתמסרו בידיהא כל תיקוני דאימנא.

שאלו נמצאה שם אמנו, היתה מכניסה אותנו לפנים משורת הדין

שאלו נמצאה שם אמנו, לפנים משורת הדין היתה מכניסה אותנו. על זה היא בוכה, ועל זה היא מיללת, על בניה שגלו, ושנהרגו, ושהשמדו בחנם.

ובדיניהם לא נמצאה, ועשה בהם אותו הנחש את רצונו. ועל זה כתוב ובפשעיהם שלחה אמכם, שלא תהיה מזמנת בדיניהם. איכה ישבה בדד באותה השעה שהיא היתה לוקחת טענת בניה, ובשבילה הנה נקרע הדין.

וכשאותם עשר המרגליות (השבטים) יצאו מגן העדן להתלבש בלבושים אחרים, כל הלבושים נמסרו ביד הנחש, פרט לאחד, שהוא ראובן, שכתוב (בראשית לו) וישב ראובן אל הבור.

ועל שנתן העצה לזרקו לבאר, הוא נתפס בבאר, ונצל. וזהו רבי אליעזר הגדול, כשתפשוהו למינות, ונתנוהו בבור, ונצלה נשמתו של ראובן.

דאלו אימנא אשתפכת תמן. לגו משורת הדין אעלת לון. על דא היא בכאת, על דא היא מייללא, על כנהא דאתגלו, ודאתקטלו, ודאשתציאו על מגן.

ובהינייהו לא אשתפכת, ועביד ההוא נחש רעותיה כהו. ועל דא כתיב, (ישעיה נ) ובפשעיהם שלחה אמכם. שלחה אמכם, דלא תהא זמינת בדיניהון. איכה ישבה בדד בההוא שעתא, דאיהי תות נסכה טענת כנהא, וכגינה אתקרע דינא.

וכד אינון עשר מרגלן נפקו מגן עדן, לאתלבשא בלבושין אחרנין, בלהו לבושין אתמסרו בידא דנחש, בר חר, דאיהו ראובן. דכתיב וישב ראובן אל הבור.

ועל דיהב עיטא למרמי לבירא, איתפס איהו בבירא, ואשתויב. ודא איהו רבי אליעזר הגדול, כד תפשוהו למינות, ויהבוהו בבירא, ואשתויבת נשמתיה דראובן.

ברוך יהו"ה לעולם אמן ואמן. ימלוך יהו"ה לעולם אמן ואמן

